

Státní politika životního prostředí České republiky

2012 - 2020

2. návrh

I. Co je naším cílem?

Státní politika životního prostředí České republiky vymezuje plán na realizaci efektivní ochrany životního prostředí v České republice do roku 2020.

Hlavním cílem je zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany žijící v České republice, výrazně přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí, včetně dopadů přesahujících hranice státu a přispět tak k zlepšování kvality života v Evropě i celosvětově.

SPŽP je zaměřena na tyto tematické oblasti:

- Ochranu a udržitelné využívání zdrojů včetně ochrany přírodních zdrojů, zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu, předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezování jejich negativního vlivu na životní prostředí, ochranu a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí.
- Ochranu klimatu a zlepšení kvality ovzduší s cílem snížení emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny na území ČR, snížení úrovně znečištění ovzduší a podpory efektivního a vůči přírodě šetrného využívání obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor.
- Ochranu přírody a krajiny spočívající především v ochraně a posílení ekologických funkcí krajiny, zachování přírodních a krajinných hodnot a zlepšení kvality prostředí ve městech.
- Bezpečné prostředí zahrnující jak předcházení následkům přírodních nebezpečí (povodně, sucha, svahové nestability, eroze, apod.), tak i předcházení vzniku antropogenních rizik.

Jakožto člen Evropské unie (EU) bude ČR v oblasti životního prostředí klást důraz na plnění závazků plynoucích ze schválené environmentální legislativy Evropské unie a nadále bude aktivním a důvěryhodným partnerem při projednávání nových legislativních, nelegislativních a strategických dokumentů EU na všech úrovních projednávání ve strukturách EU.

ČR bude aktivně rozvíjet jak bilaterální, tak i multilaterální environmentální spolupráci, která bude napomáhat nejen řešení národních, regionálních a globálních problémů, ale i přispívat k uplatňování českých odborníků, zkušeností, a k podpoře vývozu českých technologií souvisejících s ochranou životního prostředí.

Základní principy politiky životního prostředí

Ve Státní politice životního prostředí ČR jsou uplatněny zejména následující principy:

Princip integrace politik

Politika životního prostředí má průřezový charakter a zároveň má stejnou platnost jako ostatní sektorové politiky, a tak musí být koordinovaná a provázaná s ostatními sektorovými politikami. To vyžaduje spolupráci na všech úrovních veřejné správy, kde se připravuje řada strategických a koncepčních dokumentů s centrální, sektorovou i regionální působností. Všechny relevantní strategické dokumenty by měly vycházet ze společné analýzy vnějších vlivů (stejná socioekonomická východiska), principů a scénářů možného vývoje.

Princip prevence

Prevence je na úseku ochrany životního prostředí principem nejdůležitějším, neboť nejefektivnější environmentální politika je založena na předcházení škodám na životním prostředí. Včasné zavádění preventivních opatření je účinnější a ekonomicky efektivnější než náprava škod v případě nevratně znečištěných složek životního prostředí, vyčerpaných zdrojů, narušených ekosystémů a poškození zdraví. Uplatnění zásady prevence má velký význam rovněž v případech živelních katastrof, kterými jsou v České republice nejčastěji povodně.

Princip předběžné opatrnosti

Princip předběžné opatrnosti vychází z faktu, že jednat je třeba i v případech, kdy není jistota, jak rychle k nežádoucím jevům dojde, či jestli k nim vůbec dojde, při zvážení všech souvisejících nákladů. Účinná politika životního prostředí musí být postavena na vědeckých poznatcích, avšak i tehdy, pokud vědecké důkazy chybí nebo jsou zatíženy vysokou mírou nejistoty a přitom škoda na životním prostředí bezprostředně hrozí, je nutno přijmout nezbytná nápravná opatření.

Znečišťovatel platí

Princip „znečišťovatel platí“¹ vychází z předpokladu, že každý by měl za své činy nést odpovědnost. V souvislosti s ochranou životního prostředí to znamená, že „každý, kdo způsobí škodu na životním prostředí, by měl nést náklady s tím spojené“. Jedním z cílů uplatnění uvedeného principu je i zahrnutí negativních externalit² do nákladů znečišťovatele. Zahrnutí negativních externalit do nákladů znečišťovatele přes promítnutí těchto nákladů do ceny příslušných výrobků či služeb napravuje nesprávné cenové signály směrem ke spotřebiteli. Následným snížením poptávaného množství či motivací znečišťovatele

¹ Vychází ze směrnice 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí a také z článku 174 Smlouvy o Evropské unii.

² **Externalita** je označení pro vnější účinek nějakého ekonomického rozhodnutí, resp. činnosti, tzn. část dopadů činnosti, kterou nese někdo jiný než její původce. Jako externality se označují náklady či výnosy jiných subjektů, za které se neplatí: původce si tyto výnosy (tzv. pozitivní externality) nemůže přivlastnit, příp. tyto náklady (tzv. negativní externality) od něj nelze vymáhat. Příkladem negativních externalit je např. znečištění životního prostředí způsobené ekonomickou aktivitou; příkladem pozitivní externality je např. vzdělání nebo mimoprodukční užitečné funkce lesů.

k realizaci preventivních opatření a k novým nákladově efektivním řešením, napomáhá k úplné eliminaci nebo zmírnění produkovaného znečištění.

Princip nákladové efektivity

Zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí

Základním předpokladem pro úspěšnou realizaci Státní politiky životního prostředí je odpovídající povědomí veřejnosti o životním prostředí. Zvyšování veřejného povědomí o významu ochrany životního prostředí a jeho udržitelném způsobu využívání vede veřejnost k lepšímu porozumění souvislostí hospodářského, environmentálního a sociálního rozvoje společnosti, ke zvýšení kvality rozhodování občanů jakožto spotřebitelů a zprostředkovaně rovněž ke zvýšení kvality života.

Princip mezinárodní odpovědnosti

Princip je uplatňován zejména prostřednictvím rozvojové spolupráce, dodržováním přijatých závazků vyplývajících z mezinárodních dohod, úmluv a členství v organizacích jako je Organizace spojených národů (OSN) či Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Při sdílení globální a regionální zodpovědnosti z pozice hospodářsky vyspělé země je zapotřebí zároveň respektovat zvláštní podmínky a specifické zájmy České republiky a EU.

II. Jaká jsou východiska?

V současnosti je stále zřetelnější vzájemná provázanost dopadů hospodářských, sociálních a environmentálních politik, která s sebou nese zvýšenou naléhavost jejich koordinace, a to i na přeshraniční a nadregionální úrovni.

K dosažení cílů v ochraně životního prostředí je nezbytné, aby politika ochrany životního prostředí, politika ochrany klimatu, energetická koncepce a surovinová politika, byly navzájem provázány. Proto všechny tyto strategické dokumenty by měly vycházet ze společné analýzy vnějších vlivů (stejná socioekonomická východiska) a jejich cíle by měly být vzájemně provázané.

Realizace SPŽP by měla prostřednictvím zvýšení efektivity využívání zdrojů významně přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR. Součástí implementace politiky by měla být podpora proexportní politiky a inovací s cílem podpořit výzkumný a inovační potenciál našich firem i jejich pozici na trhu v ČR i v zahraničí. Zároveň je třeba ji provázat s politikou sociální soudržnosti, neboť sociální situace rodin se často promítá do jejich environmentálního chování (jak se ukazuje například v oblasti lokálního vytápění).

Zastřešujícím dokumentem, ze kterého by měly všechny politiky vycházet, je Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR, který vláda schválila v lednu 2010. Cílem dokumentu není ukládat konkrétní opatření nebo nahradit resortní nebo průřezové strategie, nýbrž podpořit jejich dlouhodobou orientaci a vzájemnou provázanost. Rámec určuje dlouhodobé cíle pro tři základní oblasti rozvoje moderní společnosti – ekonomickou, sociální a environmentální v pěti prioritních osách:

- Společnost, člověk a zdraví;
- Ekonomika a inovace;

- Rozvoj území;
- Krajina, ekosystémy a biologická rozmanitost;
- Stabilní a bezpečná společnost.

Aktualizovaná Státní politika přispěje k naplňování Strategického rámce, a to průřezově ve všech jeho prioritních osách. Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR zároveň slouží jako dlouhodobý rámec pro politické rozhodování v kontextu mezinárodních závazků, které ČR přijala nebo hodlá přijmout při respektování specifických podmínek a potřeb ČR.

SPŽP plně respektuje závazky, které pro ČR vyplývají z členství v Evropské unii (především plnění závazků plynoucích z legislativy EU), OSN, OECD a dalších mezinárodních organizacích. V globálním a evropském kontextu jsou východiskem pro naplňování cílů komplexní ochrany životního prostředí závěry summitů a konferencí mezinárodních organizací a závazky vyplývající z mnohostranných i dvoustranných smluv věnovaných problematice udržitelného rozvoje a životního prostředí³. SPŽP bere také v úvahu doporučení udělená OECD České republice v r. 2005 ve zprávě o hodnocení politiky, stavu a vývoje životního prostředí⁴.

Evropská unie klade při tvorbě politik stále větší důraz na uplatňování principu udržitelnosti s cílem stimulovat takový ekonomický růst, který umožní dosáhnout zvyšování kvality života s minimalizací negativních dopadů na životní prostředí. Princip udržitelnosti je tak významně zohledněn ve strategických materiálech EU, jakými jsou obnovená Strategie udržitelného rozvoje EU (SUR EU) z roku 2006 nebo Strategie Evropa 2020 z roku 2010⁵, která je výchozím dokumentem pro stanovení dlouhodobé hospodářské strategie EU s výhledem do roku 2020 s cílem zvýšit její konkurenceschopnost a zaměstnanost v Evropě. Aktualizovaná SPŽP respektuje oba uvedené dokumenty.

Na úrovni členských států se národní cíle a podíl na realizaci Strategie Evropa 2020 odráží ve formulaci tzv. Národních programů reforem (NPR), které jsou následně hodnoceny na úrovni EU v rámci tzv. Evropského semestru. Aktualizovaná SPŽP musí být rovněž provázaná s kohezní politikou (stávající a připravovanou v rámci budoucího rozpočtového rámce EU na období 2014 – 2020), která bude vycházet mj. z Národního programu reforem.

V současné době probíhá vyhodnocení naplňování končící politiky životního prostředí EU, tzv. 6. Akčního programu pro životní prostředí pro období 2002 - 2012, a zároveň debata o dalším směřování politiky životního prostředí EU po roce 2012. ČR bude v maximální možné míře usilovat o to, aby cíle SPŽP byly úzce provázané s prioritami nové politiky životního prostředí na úrovni EU. Během hodnocení aktualizované SPŽP v roce 2015 dojde k revizi jejích priorit.

a) Analýza vnějších vlivů

³ Např. závěry Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (Rio de Janiero, 1992), Summitu tisíciletí (New York 2000) a Světového summitu o udržitelném rozvoji (Johannesburg, 2002) a dále úkoly formulované především v Deklaraci z Nusa Dua přijaté Řídící radou Programu OSN pro životní prostředí/Globálním fórem ministrů životního prostředí na Bali 26. 2. 2010, ve Strategii zeleného růstu přijaté ministerským zasedáním Rady OECD v Paříži 25. 5. 2011 a v Deklaraci ze 7. ministerské konference „Životní prostředí pro Evropu“ přijaté v Astaně 23. 9. 2011 a závěry 10. konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti konané v Nagoyi v roce 2010.

⁴ OECD Environmental Performance Review: Czech Republic

⁵ Sdělení Evropské komise „Evropa 2020 - Strategie pro inteligentní, udržitelný a začleňující růst“ z března 2010

Mezi základní východiska, která budou ovlivňovat stav a vývoj životního prostředí v ČR, ale i ostatní oblasti, jež budou upraveny v současnosti připravovanými sektorovými politikami a koncepcemi, náleží socio-ekonomický vývoj. S ním souvisí řada faktorů, mezi které patří např. podpora konkurenceschopnosti ČR a zvyšování exportního potenciálu.

Analýza vnějších vlivů hodnotí dosavadní vývoj hlavních hnacích sil a nástin jejich možného budoucího vývoje do roku 2020, tedy po dobu platnosti Státní politiky životního prostředí ČR (SPŽP ČR).

Demografický vývoj

Dle projekcí Českého statistického úřadu (ČSÚ) týkajících se demografického vývoje v ČR vyplývá, že charakter budoucího vývoje je téměř totožný s trendy v EU15: v ČR bude do roku 2020 přibývat počet obyvatel, a to až téměř k 10,8 mil⁶. Jedním z důvodů bude migrace, dále prodloužení střední délky života a zvýšení porodnosti žen. Hlavním problémem bude stárnutí populace, dle demografické projekce ČSÚ lze předpokládat, že podíl obyvatel ve věku nad 65 let bude v roce 2020 vyšší o cca 3 % oproti současnému stavu (22 %)⁷. V ČR se podíl obyvatel žijících ve městech pohybuje okolo 75 %⁸ a s tím souvisí i značný počet obyvatel žijících v oblastech s narušeným životním prostředím, především vlivem emisí z intenzivní dopravy a lokálních negativních vlivů na životní prostředí. Z hlediska demografické analýzy má velký význam změna vzdělanostní struktury. Dle studie provedené Národohospodářskou fakultou VŠE⁹ lze předpokládat, že do roku 2020 naroste počet obyvatel s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Tento trend, na základě vyššího počtu obyvatel majících uplatnění v oblasti vědy, výzkumu a inovací, může vést ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR. Již od nejnižší úrovně školních zařízení je kladen důraz na zvyšování znalostí v oblasti ochrany a péče o životní prostředí a tento trend bude i nadále nabývat na důležitosti. Povědomí obyvatel o důležitosti spolupodílení se na předcházení a řešení problémů životního prostředí se bude zvyšovat.

Makroekonomické ukazatele

Z informací prezentovaných v makroekonomických predikcích Ministerstva financí¹⁰ a také z údajů ČSÚ¹¹ vyplývá, že došlo ke zhoršení globální ekonomické situace, což se odráží i v nových odhadech budoucího vývoje. ČR má období recese z přelomu let 2008 a 2009 již za sebou, ale v současné situaci nelze s naprostou jistotou vyloučit ani extrémní možnost opakování recese, a to i přesto, že ve třetím čtvrtletí roku 2010 již docházelo k oživení české ekonomiky a postupnému růstu HDP. Konkrétní dopady nepříznivého vývoje na českou ekonomiku se budou odvíjet především od skutečnosti, zda se podaří zabránit rozšíření dluhové krize do dalších zemí eurozóny. Pro rok 2011 se nyní počítá s reálným růstem HDP o 2,1 %, odhad růstu pro rok 2012 činí 1,0 %, pro rok 2012 se předpokládá další zpomalení růstové dynamiky na 1,0 % (proti 2,5 %). Rizika jsou výrazně vychýlena směrem dolů. Mezi roky 2013 a 2020 lze předpokládat růst HDP na úrovni 1-3 % ročně. ČR se orientuje

⁶ Zdroj: ČSÚ. [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60039E9C8/\\$File/402009u.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60039E9C8/$File/402009u.pdf), s.5

⁷ Zdroj: ČSÚ. [http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/B0001D6145/\\$File/4025rra.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/B0001D6145/$File/4025rra.pdf), s. 19

⁸ Zdroj: KAŠPAROVÁ, L., PŮČEK, M. A KOL (2009): Kohezní politika: Osídlení v České republice. Partnerství měst a venkova. Ministerstvo pro místní rozvoj, s. 57.

⁹ Zdroj: Aktualizovaná prognóza struktury vzdělanosti obyvatel ČR.

http://kdem.vse.cz/resources/relik09/Prispevky_PDF/Fiala_Langhamrova_Hulik.pdf, s. 10

¹⁰ Zdroj: MF ČR. http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makro_pre.html

¹¹ Zdroj: ČSÚ. http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_narodni_ucty

především na zahraniční obchod, kdy hlavním vývozním artiklem jsou automobily, bohužel i v oblasti zahraničního obchodu lze předpokládat zpomalení tempa růstu objemu vývozu.

V závislosti na oživení světové ekonomiky lze předpokládat, že stále větší důraz bude kladen na zavedení konceptu tzv. udržitelné ekonomiky¹². Dle UNEP se dá očekávat na globální i národní úrovni rostoucí podpora chování šetrného k životnímu prostředí. Bude kladen větší důraz na zvyšování investic do využívání čistých technologií, obnovitelných zdrojů energie a šetrnější nakládání se zdroji neobnovitelného charakteru, na ochranu a zachování ekosystémových služeb, ochranu biologické rozmanitosti a na rozvoj udržitelného využívání krajiny.

Jednou z podmínek dalšího hospodářského, sociálního a environmentálního rozvoje ČR je navýšení podílu investic do oblasti **podpory vědy, výzkumu a inovací**, což vyplývá i z připravovaného Národního programu reform. Vinou ekonomické krize byly v posledních letech investice do této oblasti velmi nízké, v poměru k HDP se pohybovaly na úrovni 0,62 % veřejných výdajů, soukromé investice byly vyšší (0,77 %)¹³, ačkoliv dle strategie Evropa 2020¹⁴ by se tato hodnota měla pohybovat až okolo 3 %. V následujících dvou letech lze předpokládat uvolňování stejného podílu na podporu vědy, výzkumu a inovací, bude ale kladen důraz na zvýšení podpory ze soukromého sektoru.

V případě, že bude docházet ke zvyšování investic do oblasti vědy, výzkumu a inovací, lze předpokládat i **zvyšování konkurenceschopnosti ČR**. Jednou ze stěžejních oblastí podpory výzkumu a vývoje musí být ochrana životního prostředí jako nedílná součást plnohodnotného života obyvatel. Při kladení důrazu na výzkum ve specifických oblastech (nanotechnologie, úspory energie, optika apod.) majících široké uplatnění ve všech užitkových sférách, by mělo docházet ke zvyšování potenciálu prosadit se na světovém trhu. Pro následující vývoj konkurenceschopnosti s ohledem na ochranu životního prostředí bude velmi důležité poskytovat podporu malým a středním podnikům, neboť ty patří mezi hlavní uživatele nebo inovátory unikátních technologií.

Energetika a nakládání se surovinami

Během období realizace SPŽP ČR lze do roku 2020 očekávat pokračující snižování **energetické a materiálové náročnosti ekonomiky ČR**¹⁵, a tedy i snižování měrných zátěží životního prostředí na jednotku ekonomického výkonu (emise, vlivy na krajinu, odpady apod.). Referenční scénář aktualizované SEK¹⁶ očekává do roku 2020 mírný pokles spotřeby pevných paliv ve struktuře tuzemské spotřeby primárních energetických zdrojů (PEZ) a naopak postupný nárůst podílu ropy, zemního plynu, jaderné energie a obnovitelných zdrojů. **Spotřeba jak surovin, tak i energie** v současnosti celosvětově stoupá (a to jak v rychle se rozvíjejících, modernizujících zemích, jako např. skupina BRIC – Brazílie, Rusko, Indie, Čína, ale i v mnoha zemích ze skupiny tzv. vyspělých států), což je fenomén, který bezpochyby silně ovlivní globální poměry ve světě a může přinést významné negativní dopady na životní prostředí. Modernizace probíhající v zemích třetího světa s sebou nese nárůst spotřeby celého spektra nerostných i zemědělských komodit. V návaznosti na tuto systémovou změnu

¹² Pracovní definice UNEP: <http://www.unep.org/greeneconomy/>

¹³ Zdroj: Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 – 2015. <http://www.mpo.cz/dokument65230.html>

¹⁴ Zdroj: EU. http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

¹⁵ Zdroj: ISSaR. <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1620>

¹⁶ Zdroj: MPO. Aktualizace únor 2010.

byla nastartována řada nových trendů v mezinárodních vztazích. Globální hráči, EU nevyjímaje, začali být konfrontováni s vysokou, v některých případech i nebezpečnou mírou dovozní závislosti, a začali klást důraz na posílení své surovinové a energetické bezpečnosti. Jako evropská reakce na uvedené výzvy byl v listopadu 2008 představen dokument Raw Materials Initiative¹⁷, který z pohledu uchování konkurenceschopnosti evropského průmyslu vyzývá členské státy, aby zajištění dostatku vstupních surovinových zdrojů pro národní ekonomiky věnovaly náležitou pozornost. V návaznosti na Strategii Evropa 2020 zveřejnila EK v lednu 2011 sdělení k vlajkové iniciativě Strategie Evropa 2020 – Evropa efektivně využívající zdroje, ve kterém se konstatuje, že nelze pokračovat ve stávajícím trendu ve spotřebě zdrojů, které zahrnují nejen suroviny jako jsou palivoenergetické, rudní a nerudní suroviny, ale i potraviny, půdu, vodu, vzduch, biomasu či ekosystémy. Vlajková iniciativa stanoví rámec pro dlouhodobou strategii ke zvýšení účinnosti využívání zdrojů v oblastech jako je klimatická změna, energetika, životní prostředí, výzkum a vývoj, doprava, zemědělství.

Česká republika vykazuje velmi vysokou energetickou náročnost ve srovnání s ostatními členskými státy EU, její potenciál v oblasti energetických úspor je velmi významný. V souvislosti s problematikou energetických úspor je vhodné zmínit, že Česká republika v souladu se směrnicí 2006/32/ES o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách a o zrušení směrnice Rady 93/76/EHS přijala svůj první Akční plán energetické účinnosti na roky 2008–2016, který naplňuje indikativní cíle EU v oblasti zvýšení energetické efektivity. Cílem má být snížení roční průměrné spotřeby energie z let 2002 až 2006 o 9 procent v období let 2008 až 2016. Nejvýznamnější potenciál úspor má v ČR sektor domácností, a to 30,5 % z celkových úspor, které pro rok 2016 představují 19 842 GWh. Sektorem s druhým nejvyšším potenciálem úspor je sektor průmyslu (24,5%), dále sektor dopravy (23,3%), následuje terciální sektor (15,8%), sektor s nejmenší možností úspor pak je zemědělství (5,9%)¹⁸.

Doprava

V dopravním sektoru se očekává při naplnění růstových scénářů ekonomiky pokračující **nárůst přepravních výkonů osobní i nákladní dopravy**. Struktura přepravních výkonů bude i nadále (podobně jako v ostatních zemích EU27) nepříznivá s dominancí silniční dopravy a individuální automobilové dopravy. Specifickým problémem ČR v oblasti dopravy je zastaralý a tudíž z hlediska spotřeby a emisí náročný vozový park vozidel. I přes tyto okolnosti se pravděpodobně podaří prostřednictvím modernizace vozového parku a aplikací opatření na snižování zátěží životního prostředí z dopravy dále snižovat emise znečišťujících látek ovzduší z dopravy (NO_x, CO, CO₂, VOC, PAU a pevné částice).

Zemědělství

Česká krajina patří mezi intenzivně zemědělsky využívané, zemědělský půdní fond (ZPF) zaujímá cca 50 % rozlohy ČR¹⁹. Přibližně 70% výměry ZPF tvoří orná půda, v minoritním zastoupení jsou travní porosty, jejichž výměra se zvětšuje na úkor orné půdy a trvalé kultury, jejichž výměra zůstává na úrovni 1-2% ZPF²⁰. Zemědělství tak zásadním způsobem ovlivňuje charakter krajiny i její (ekosystémové) funkce, stav přírodního prostředí a biodiverzity.

¹⁷ Zdroj: EU. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=894&userservice_id=1

¹⁸ Akční plán pro energetickou účinnost

¹⁹ Zdroj: ČUZK. <http://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=0&AKCE=DOC:10-ROCENKA>, s. 11

²⁰ Zdroj: ČUZK. <http://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=0&AKCE=DOC:10-ROCENKA>, s. 11

Každoročně se **zvýšuje výměra ekologicky obdělávané půdy** a travních porostů. Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy dosáhl 10 % z celkové plochy zemědělské půdy²¹. Podle nového Akčního plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství²² v letech 2011-2015 bude do roku 2020 ekologické zemědělství plně rozvinutým odvětvím zemědělství se všemi odpovídajícími charakteristikami, jakými jsou stabilní trh, služby a státní politika podporující poskytování veřejných statků, včetně aspektů týkajících se životního prostředí a pohody zvířat. Dílčím cílem je dále dosáhnout 15% podílu ekologicky obhospodařované zemědělské půdy z celkové plochy zemědělské půdy do roku 2015.

Do roku 1991 se na zemědělsky využívanou půdu aplikovalo velké množství minerálních hnojiv, poté vlivem restrukturalizace zemědělství došlo k významnému snížení aplikace minerálních hnojiv²³ i přípravků na ochranu rostlin. Kolem roku 2000 však začala jejich spotřeba opět postupně narůstat. Nadměrná a nevhodná aplikace hnojiv a dalších látek ve spojení s půdní erozí se negativně projevuje na stavu vod. Půda patří mezi neobnovitelné zdroje, a proto je stále větším problémem její pokračující vyčerpávání, na kterém má v současnosti největší podíl eroze a úbytek organické hmoty. Stejně závažným problémem je i postupné **zrychlování trendu záboru zemědělské půdy**, což je nejpatrnější zejména v okolí velkých měst.

b) Současný stav životního prostředí v ČR a jeho předpokládaný vývoj do roku 2020

Stav životního prostředí se za posledních 20 let výrazně zlepšil, stále však není, zejména pokud jde o kvalitu ovzduší, vyhovující a představuje v zasažených oblastech rizika pro lidské zdraví a ekosystémy. Neuspokojivý stav životního prostředí je na plošně nevelkých územích (především městské aglomerace a průmyslové regiony), kde však žije značná část obyvatel ČR.

Hlavní rizika pro udržení, respektive další zlepšování stavu životního prostředí představují změny v krajině související s rozvojem sídel (rozšiřování zástavby, změny funkčního využití území) **a rozvíjející se silniční infrastrukturou, nárůstem intenzity dopravy, intenzivními způsoby hospodaření v krajině a v neposlední řadě spotřební chování domácností a jednotlivců** (vytápění, spotřeba přírodních zdrojů apod.). Vývoj tlaků na životní prostředí bude v následujících 10 letech značně závislý na vývoji výkonnosti ekonomiky, přičemž měrné zátěže na jednotku ekonomického výkonu budou nadále postupně klesat. Důležitým aspektem pro zlepšení spotřebního chování domácností je podpora zvýšeného povědomí spotřebitelů o problematice udržitelné spotřeby a výroby a o dopadech výrazně konzumního chování obyvatel bez ohledu na vyčerpatelnost zdrojů.

Vývoj antropogenních zátěží a stavu složek životního prostředí bude ovlivněn měnícím se klimatem a s tím související změnou teplotního a srážkového režimu. Lze předpokládat, že tímto mechanismem bude ovlivněn úhrn emisí vznikajících při výrobě elektřiny a tepla, rozptyl znečišťujících látek a kvalita ovzduší, kvalita a kvantita povrchových a podzemních vod, biologická rozmanitost i stav lesních porostů, kvalita půd, šíření škodlivých organismů v zemědělství a s tím související spotřeba agrochemikálií. Celkově je pravděpodobné

²¹ Zdroj: ISSaR. <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1606>

²² Zdroj: MZe. <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/akcni-plan/>, s. 17

²³ Zdroj: ISSaR. <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1608>

prohlubování tzv. extremity klimatu, spočívající v častějším výskytu rizikových hydrologických a povětrnostních jevů, jako jsou povodně, sucha, silný vítr, kolísání teplot apod.

Modelové simulace očekávají pokračující pozvolný nárůst průměrné roční teploty o 0,3 °C za desetiletí. Celkový roční úhrn srážek se nebude významným způsobem měnit, vzroste však rozkolísanost srážkových úhrnů jak mezi roky, tak i v rámci roku a rovněž i nerovnoměrnost územní distribuce srážek na našem území. Změny ve využití krajiny mohou přinést vyšší riziko vodní a větrné eroze a snížení retenční schopnosti krajiny, která se tak stane náchylnější k povodním kvůli očekávaným častějším přivalovým srážkám. Stejně tak se očekávají i častější výskyty sucha, způsobené jak nedostatkem srážek (tzv. meteorologické sucho), tak i zvýšeným výparem kvůli vysokým teplotám (tzv. zemědělské sucho).

Emise skleníkových plynů poklesly mezi lety 1990 až 2009 o 32 %. V porovnání s průměrem EU přesto má ČR vyšší měrné emise skleníkových plynů na obyvatele (12,7 t CO₂ ekv./obyv. oproti 9,2 t CO₂ ekv. v EU). Na druhou stranu má ČR v evropském kontextu podprůměrný podíl dopravy na celkových emisích skleníkových plynů, který se pohybuje v současné době okolo 14 %, lze však předpokládat jeho nárůst. Emisní intenzita, tj. emisní náročnost tvorby HDP je v ČR v porovnání s průměrem EU vyšší, a to vzhledem k vyššímu podílu průmyslu na tvorbě HDP a vyšší emisní náročnosti dopravy.

Významným **problémem kvality ovzduší** i nadále zůstávají nadlimitní koncentrace PM₁₀, kterým je vystaven vysoký podíl obyvatelstva (Imisní limit pro 24hodinovou průměrnou koncentraci PM₁₀ byl v roce 2010 překročen na 21,2 % území, nadlimitním koncentracím bylo vystaveno 48 % obyvatel ČR). V důsledku znečištění ovzduší PM₁₀ může docházet jak k nárůstu výskytu alergických onemocnění u dětí, tak i k nárůstu respiračních a kardiovaskulárních onemocnění až předčasných úmrtí zejména u starších a chronicky nemocných lidí. Problémem zůstává i překračování cílových imisních limitů pro benzo(a)pyren a přízemní ozon.

Do roku 2020 by mělo dojít ke snížení emisí pevných částic, SO₂, NO_x, VOC, CO a NH₃. V případě SO₂ se k roku 2020 předpokládá snížení emisí o více než 40 % v porovnání s rokem 2009. Z hlediska produkce emisí SO₂ zůstává dominantní vliv sektoru veřejné a průmyslové energetiky. Emise NO_x poklesnou v roce 2020 o téměř 45 %, jejich dominantním producentem bude nadále energetika a doprava. Relativně malé snížení se předpokládá u emisí VOC, a to o necelých 25 %. Důvodem je například nárůst výroby automobilů.

Jakost **vody** ve vodních tocích se postupně zlepšuje, především díky poklesu množství vypouštěného znečištění z bodových zdrojů. Významným faktorem ovlivňujícím jakost vod je podíl obyvatel připojených na vodovody a kanalizace, které jsou zakončené čistírnou odpadních vod; jejich počet od roku 1990 narostl téměř dvojnásobně, zejména se rozšířily čistírny odpadních vod s terciárním stupněm čištění (odstranění P a N). Požadavky směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod, ze které vyplývá povinnost zajistit napojení obcí nad 2 000 obyvatel na čistírny odpadních vod, nejsou naplněny jen u malého podílu těchto obcí. Naopak se nedaří omezit míru plošného znečištění, jehož zdrojem je především zemědělská činnost (používání minerálních hnojiv), což vede následně k eutrofizaci vodních toků a nádrží. Stejně důležitou složkou při hodnocení stavu vod je i jejich ekologická hodnota. V tomto ohledu se nedaří zlepšit přírodní podmínky na našich řekách, které jsou stále v mnoha částech nevhodně upraveny (kanalizovány).

Z důvodu změn ve využívání krajiny i klimatických změn klesá odolnost **ekosystémů**, což se projevuje nepříznivým stavem řady planě rostoucích druhů rostlin a volně žijících živočichů

(včetně evropsky významných druhů rostlin a živočichů) i snižováním schopnosti eliminace či absorpce vnějších vlivů včetně šíření nepůvodních druhů a škodlivých organismů. Hlavním důvodem je především vysoká intenzifikace zemědělského hospodaření doprovázená unifikací takto využívané krajiny, přetrvávající převaha lesních monokultur, regulace a fragmentace vodních toků a stále rychleji pokračující fragmentace krajiny (dopravou i výstavbou). Tyto důvody zapříčiňují úbytek vzácných druhů a snižování početnosti a vitality populací běžných druhů, dochází k narušení migračních tras a zvýšení stresu rostlin i živočichů, a naopak k šíření nežádoucích (nepůvodních a invazních) druhů.

III. Metodologie stanovení priorit

Při stanovování prioritních oblastí a z nich vyplývajících cílů a jejich opatření se vycházelo především ze:

- zhodnocení současného stavu životního prostředí a předpokládaného vývoje životního prostředí, které je stručně popsáno v kapitole 2, část b. Bylo přihlédnuto také k výsledkům vyhodnocení plnění předchozí SPŽP 2004 – 2010. Záměrem je reagovat na nejzásadnější problémy v oblasti životního prostředí s cílem zlepšit nevyhovující stav či udržet dobré podmínky.
- přehledu závazků vyplývajících ze schválené environmentální legislativy EU do roku 2020. ČR je sice vázána plnit všechny povinnosti dané národní a evropskou legislativou, avšak pro stanovení priorit byly vybrány ty, které mají největší dopad na zlepšení kvality životního prostředí v ČR.
- plnění nejdůležitějších závazků z vybraných mnohostranných environmentálních smluv, jichž je ČR smluvní stranou, a které jsou nejvíce relevantní pro zlepšení podmínek životního prostředí v ČR, a z působení ve vybraných mezinárodních organizacích.

Po zohlednění výše uvedených třech základních parametrů, byly stanoveny priority, které jsou označeny podle míry urgency.

Nejvýznamnější a neodkladné problémy jsou označeny třemi vykřičníky (celkem 9 cílů):

Kvalita ovzduší je nejnaléhavějším problémem, a to především s ohledem na nadlimitní koncentrace prachových částic – PM₁₀, které mají přímý dopad na zdraví obyvatelstva. Z důvodu změn ve využívání krajiny i klimatických změn klesá schopnost ekosystémů odolávat vnějším vlivům prostředí, zejména extrémním jevům, jako jsou přivalové deště, delší období sucha nebo silné poryvy větru. Zásadní prioritou je tedy rovněž zvýšení retenční schopnosti krajiny, schopnosti přizpůsobit se nepříznivým důsledkům změny klimatu posílením ekologické stability krajiny. Přetrvávajícím významným problémem ČR je skutečnost, že nejčastějším způsobem odstraňování odpadů je skládkování (v roce 2009 činilo 96 % z celkového odstraňování odpadů). Prioritou zůstává naplnit požadavky směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod. Dalším naléhavým cílem je omezení nezvratných záborů zemědělské půdy. V oblasti ochrany přírody a krajiny je to především omezení a zmírnění dopadů fragmentace krajiny včetně říčních systémů, zajištění ochrany a omezení úbytků planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů původních druhů, stejně tak i řešení problematiky nepůvodních invazních druhů rostlin a živočichů. Jedním z nejohroženějších přírodních zdrojů v ČR je půda. Ochrana půdy jakožto klíčového přírodního a navíc neobnovitelného zdroje je proto zařazena mezi nejvyšší priority. V neposlední řadě je klíčové předcházení následkům přírodních nebezpečí.

Mezi důležité problémy, především střednědobého či dlouhodobého charakteru, které jsou označeny dvěma vykřičníky, patří především (celkem 17 cílů):

Snižování emisí skleníkových plynů a dosažení závazného podílu energie z obnovitelných zdrojů energie v souladu s požadavky klimaticko-energetického legislativního balíčku EU. Dalším dlouhodobým cílem (do roku 2020) je zajištění závazku zvýšení energetické účinnosti. Pro kvalitu životního prostředí v ČR je významné dosáhnout dobrého ekologického stavu vod, snížit kontaminaci půd a erozní ohroženost zemědělské a lesní půdy, posílit regeneraci ploch brownfields a omezit negativní vliv působení hluku na zdraví obyvatelstva.

Poslední skupinou jsou oblasti, které převážně nemají negativní trend, ale jsou z pohledu ochrany životního prostředí důležité, aby byl udržen jejich dobrý stav. Jsou označeny jedním vykřičníkem a patří sem například: (celkem 7 cílů)

Udržení emisí těžkých kovů a persistentních organických látek pod úrovní roku 1990 a jejich další snižování, zahlazování a předcházení následků po hornické činnosti a těžbě nerostných surovin, zajištění šetrného hospodaření s vodou v sídelních útvarech.

IV. Tematické oblasti a cíle

Tématická oblast	Priorita
1) Ochrana a udržitelné využívání zdrojů	1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu
	1.2 Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin
	1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí
2) Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší	2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny
	2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší
	2.3 Efektivní a přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie
3) Ochrana přírody a krajiny	3.1 Ochrana a posílení ekologických funkcí krajiny
	3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot
	3.3 Zlepšení kvality prostředí v sídlech
4) Bezpečné prostředí	4.1 Předcházení rizik
	4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

1. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů

Problematicke udržitelnosti nakládání a spotřeby zdrojů je v posledních letech věnována velká pozornost a je předmětem řady mezinárodních aktivit i dokumentů. Jedná se o průřezovou problematiku, která zasahuje do všech prioritních oblastí SPŽP, neboť zdroje zahrnují nejen veškeré přírodní zdroje (suroviny, voda, vítr, půda, solární, geotermální energie, území atd.), ale i potraviny či odpady. Kapitola k ochraně a udržitelnému využívání zdrojů se věnuje části z nich, a to vodě, odpadům, půdě a horninovému prostředí, další zdroje pak jsou pokryty v následujících kapitolách.

1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu

Prvořadým cílem směrnice 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (rámcová směrnice) je dosažení alespoň dobrého stavu všech povrchových a podzemních vod a nezhoršování jejich stavu, čehož má být dosaženo prostřednictvím příslušných opatření navržených v plánech povodí. Kromě toho musí být splněny cíle dalších směrnic o vodě, případně s vodou souvisejících, jako je např. směrnice o čištění městských odpadních vod, nitrátová směrnice, směrnice o jakosti vod pro koupání a dalších. Programy opatření vytvořené dle požadavků rámcové směrnice k naplnění cílů plánů povodí postihují široké spektrum činností od zavádění nejlepších dostupných technologií pro čištění odpadních vod, přes revitalizace vodních toků až po omezování plošného znečištění a odstraňování kontaminovaných míst a starých ekologických zátěží, apod. V případech, kdy je dosažení cílů technicky neproveditelné či neúměrně nákladné, resp. vodní útvary nedosáhnou i přes navržená opatření do roku 2015 dobrého stavu, mohou být navrženy těmto vodním útvarům výjimky prodloužení lhůt nebo stanoveny méně přísné cíle.

K plnění Rámcové směrnice přispívá spolupráce v rámci Mezinárodní komise pro ochranu Labe, Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje, Mezinárodní komise pro ochranu Odry před znečištěním a plnění Úmluvy EHK OSN o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer a Protokolu o vodě a zdraví.

Ochrana životního prostředí před nepříznivými účinky vypouštění odpadních vod ve městech je zakotvena ve směrnici Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

Cíle:

1.1.1 Zajištění realizace Programů monitoringu vodního prostředí pro vyhodnocení všech opatření prováděných podle rámcové směrnice, jako základního nástroje pro vyhodnocení jejich efektivity

1.1.2 Dosažení alespoň dobrého ekologického stavu nebo potenciálu a dobrého chemického stavu útvarů povrchových vod²⁴, dosažení dobrého chemického a kvantitativního stavu útvarů podzemních vod²⁵ a zajištění ochrany vod v chráněných územích vymezených dle Rámcové směrnice

²⁴ Článek 2 Definice Rámcové směrnice o vodní politice bod 24: "Dobrý chemický stav povrchové vody" je chemický stav nezbytný ke splnění environmentálních cílů pro povrchové vody specifikovaných v čl. 4 odst. 1 písm. a), tj. takový chemický stav útvaru povrchové vody, ve kterém koncentrace znečišťujících látek nepřesahují standardy environmentální kvality stanovené v příloze IX, podle čl. 16 odst. 7 a podle dalších příslušných právních předpisů Společenství stanovujících standardy environmentální kvality na úrovni Společenství.

1.2 Předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezování jejich negativního vlivu na životní prostředí. Podpora využívání odpadů jako náhrady přírodních zdrojů

Nezbytným předpokladem pro naplňování požadavků legislativy EU je dodržování hierarchie nakládání s odpady²⁶. Přetrvávajícím problémem ČR je skládkování jako nejčastější způsob odstraňování odpadů. V roce 2010 bylo skládkováno 85 % ze všech odstraněných odpadů. V roce 2010 bylo 58,5 % veškerého množství komunálního odpadu uloženo na skládky, skládkování je tak nadále nejčastějším způsobem nakládání s komunálním odpadem, nicméně podíl komunálního odpadu odstraněného skládkováním se postupně snižuje.

Předcházení vzniku odpadů je v rámci hierarchie nakládání s odpady jedním z nejdůležitějších základních přístupů. Jeho hlavními nástroji je zvýšení environmentálního uvědomění obyvatel ve smyslu odklonu od konzumního způsobu života, předcházení uměle vyvolané spotřebě výrobků podmiňující následnou produkci odpadů a podporu environmentálně vhodných vzorců společenského chování.

Snižování produkce odpadů je zaměřeno na užití nejnovějších dostupných technik, na maximální opětovné užití odpadů v rámci procesu výroby jako náhrady vstupních surovin, na podporu bezodpadových technologií s cílem co nejvíce omezit produkci odpadů zejména ve výrobních procesech.

Zvyšování materiálového a energetického využití odpadů má dosáhnout co nejvyšší možné míry opětovného použití, materiálového využití, energetického využití a jiného uplatnění odpadů, které vznikly. Cílem je dosáhnout takového využití odpadů, které co nejméně zatíží životní prostředí jako celek. Jedná se zejména o náhradu přírodních materiálů a surovin odpady, anebo o náhradu primárních energetických zdrojů. K dosažení uvedených cílů je třeba nejen podporovat využití odpadů, ale i upřednostnit takovou konstrukci výrobků, která je materiálově co nejúspornější a současně umožní maximální využití odpadů z výrobků vznikajících.

Při naplňování níže uvedených cílů a opatření je třeba vycházet rovněž z Doporučení Rady OECD k materiálovým tokům a produktivitě zdrojů přijatých v letech 2004 a 2008.

Oblast nakládání s odpady zahrnuje také přeshraniční přepravu odpadů z ČR a do ČR (tedy přes její hranice). Přeshraniční přeprava je upravena právními předpisy EU a je povolována v rámci správního řízení tak, aby byla minimalizována její rizika a dopady na životní prostředí. Pravidla pro přeshraniční přepravu odpadů jsou stanovena v nařízení evropského parlamentu a Rady č. 1013/2006 o přepravě odpadů, v platném znění, které je závazné a přímo použitelné ve všech členských státech EU. Česká republika je také smluvní stranou Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich

²⁵ Článek 2 Definice Rámcové směrnice o vodní politice bod 25 a 26: Dobrý chemický stav podzemní vody" je chemický stav útvaru podzemní vody, který splňuje všechny podmínky stanovené v tabulce 2.3.2 přílohy V. "Kvantitativní stav" je vyjádřením stupně ovlivnění útvaru podzemní vody přímými nebo nepřímými odběry.

²⁶ V rámci odpadového hospodářství musí být dodržována tato hierarchie způsobů předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi:

- a) předcházení vzniku odpadů,
- b) příprava k opětovnému použití,
- c) recyklace odpadů,
- d) jiné využití odpadů, například energetické využití,
- e) odstranění odpadů.

zneškodňování, jež upravuje pohyb nebezpečných odpadů přes státní hranice za účelem jejich odstraňování i využívání na globální úrovni.

Cíle:

1.2.1 Snížit podíl skládkování na celkovém odstraňování odpadů

1.2.2 Zvyšování materiálového a energetického využití odpadů

1.2.3 Předcházet vzniku odpadů

1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdy a horninového prostředí

V posledních letech činí roční úbytky zemědělské půdy podle údajů ČÚZK cca 5 000 ha/rok, 14 ha denně. Zvýšením účinnosti legislativních a ekonomických nástrojů ochrany zemědělského půdního fondu (ZPF) a využíváním pozemků brownfields je potřeba usilovat o snižování úbytků zemědělské půdy a zmenšování plošných zásahů do horninového prostředí. Zpomalení erozního procesu působícího na degradaci půdy bude vyžadovat uplatnění systému organizačních, agrotechnických, biotechnických a technických opatření. Jednou z hlavních příčin eroze půdy je vysoké procento zornění zemědělské půdy. Dále je potřeba přijmout novelu zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, která zakotví povinnost ochrany půdy proti erozi.

Alarmujícím negativním faktorem je kontaminace půdy a horninového prostředí škodlivými látkami, způsobená především lidskou činností. ČR eviduje některé vstupy, které přímo ovlivňují kvalitu zemědělské půdy a následně i hornin, jako průmyslová a vápenatá hnojiva, přípravky na ochranu rostlin, kaly z čistíren odpadních vod, vytěžené sedimenty z vodních toků, rybníků a nádrží. Tyto vstupy je třeba sledovat a regulovat tak, aby v důsledku jejich působení na půdu nedocházelo k poškození půdy a jejich vlastností a důsledkem toho k narušení zadržování vody v půdě a krajině a dále ke zvyšování škodlivých látek typu anorganických rizikových prvků a organických cizorodých látek v půdním a horninovém prostředí a následně ve vodních tocích nebo podzemních vodách. V případě poškození půdního a horninového prostředí musí dojít k obnově jejich funkcí pomocí ochranných opatření, jako jsou revitalizace (opatření typu chemické, fyzikální a biologické povahy vedoucí k oživení půdy), renaturalizace (návrat půdy do původního stavu), rekonstrukce (např. po sesuvech půdy) a asanace půdy, zemin a hornin po jejich znečištění např. ropou. Cílem tedy je snižování negativních vlivů kontaminovaných míst působících životní prostředí a zdraví lidí, na půdu a horniny, příp. odstraňování kontaminovaných míst zahrnujících i staré ekologické zátěže vzniklé před privatizací, lokality po Sovětské armádě, lokality řešené v rámci operačního programu Životní prostředí (OP ŽP) a předcházení ekologickým škodám anebo jejich náprava.

Na evropské úrovni ochrana půdy není zatím předmětem závazného předpisu EU; je upravena pouze v Tematické strategii o ochraně půdy z roku 2006²⁷, obdobná je legislativní situace v ochraně horninového prostředí.

Využívání místních nerostných zdrojů a vod je reálnou podmínkou udržení chodu naší společnosti. Zejména v oblasti palivo-energetických nerostných surovin je důraz na

²⁷ čl. 22 směrnice 2010/75/EU o průmyslových emisích

přiměřenou soběstačnost ČR, odpovídající jejím možnostem, výrazem nerezignování státu na zajištění zásobování obyvatelstva i výrobní sféry elektrinou a teplem a přihlášením se k zodpovědnosti státu za bezpečnost v této oblasti. Zajišťování co nejnižšího negativního vlivu na životní prostředí během těžby a po těžbě je naplněním hlavního cíle pro ochranu a udržitelné využívání horninového prostředí. Nezbytnou součástí moderního přístupu k rekultivaci ploch po těžbě musí být zvyšování podílu přírodních ploch a uplatnění rekultivačních postupů využívajících sukcese.

ČR se bude podílet na řešení otázky eroze půd a hornin také v globálním měřítku v rámci plnění relevantních ustanovení Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci v zemích postižených velkým suchem a/nebo desertifikací, zejména v Africe (UNCCD) a jejího Desetiletého strategického plánu na období 2008 – 2018.

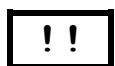
Cíle:

1.3.1 *Omezovat trvalý zábor zemědělské půdy a podložních hornin*

1.3.2 *Snižovat ohrožení zemědělské a lesní půdy a hornin erozí*

1.3.3 *Omezovat a regulovat kontaminaci a ostatní degradaci půdy a hornin způsobenou lidskou činností*

1.3.4 *Sanovat kontaminovaná místa, včetně starých ekologických zátěží, náprava ekologických škod*

1.3.5 *Zahlazovat a předcházet následkům po hornické činnosti a těžbě nerostných surovin*

2. Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší

2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny

Antropogenní emise hlavních skleníkových plynů dle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (oxid uhličitý, metan, oxid dusný, fluorované skleníkové plyny) jsou sledovány a zveřejňovány v rámci Národního inventarizačního systému skleníkových plynů České republiky.

Prostřednictvím klimaticko-energetického balíčku přijatého v prosinci 2008 se Evropské společenství zavázalo snížit do roku 2020 emise skleníkových plynů o nejméně 20 % ve srovnání s rokem 1990 a v případě dosažení nové mezinárodní dohody k navýšení tohoto cíle na 30 %. Pro Českou republiku vyplývá z balíčku dílčí závazek snížení emisí o 21 % oproti roku 2005 v průmyslových a energetických zařízeních, zapojených do evropského systému obchodování s emisemi skleníkových plynů (EU ETS), a dále závazek omezit na 9 % oproti roku 2005 nárůst emisí v ostatních odvětvích ekonomiky (mimo EU ETS) v rámci sdíleného úsilí o snižování emisí skleníkových plynů.

Problémem České republiky a dalších nových členských států EU zůstávají relativně vysoké měrné emise skleníkových plynů na obyvatele. Druhým dílčím cílem Politiky v oblasti snižování emisí skleníkových plynů je proto snížit emise na obyvatele do roku 2020 přinejmenším na průměrnou hodnotu EU-27 v roce 2005, která činila 10,5 t CO₂ekv. Při výši měrných emisí 12,7 t CO₂ekv. na obyvatele ČR v roce 2009 odpovídá cíl redukci měrných emisí na obyvatele přibližně o 17 % do roku 2020.

V rámci politiky v oblasti ochrany klimatu je na jedné straně třeba snížit emise skleníkových plynů, na druhé straně pak přijmout taková opatření, která pomohou se dopadům klimatické změny účinně přizpůsobit. Dopady změny klimatu a implementace adaptačních opatření do domácích a zahraničních politik jsou předmětem závěrů Rady²⁸ „Změna klimatu: Ke komplexní adaptační strategii EU“, které byly přijaty na Radě EU pro životní prostředí 25. června 2009.

Z hlediska negativních dopadů změny klimatu představuje pro Českou republiku největší hrozbu zvýšený výskyt extrémních meteorologických a hydrologických situací. Česká krajina zatím není připravena na stávající a budoucí výkyvy srážkové činnosti a stále častější výskyty sucha. Toto je zřejmé z hodnocení průběhu velkoplošných regionálních povodní v letech 1997 a 2002, stejně jako z důsledků epizodických lokálních přivalových srážek. Prioritním úkolem bude proto implementace adaptačních opatření v rámci hospodaření s vodou a nastavení optimálního vztahu vodního režimu a struktury krajiny.

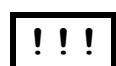
I když jsou adaptační opatření přijímána a implementována zejména na lokální a regionální úrovni, očekávané dopady změny klimatu ovlivní téměř všechny oblasti lidské činnosti (hospodaření s vodou, zemědělství, lesnictví, rybolov, zdraví, průmysl, energetiku, cestovní ruch, sociální politiku atd.). V této souvislosti je proto nezbytná koordinace aktivit a výměna vědomostí a zkušeností na úrovni EU. Z ekonomického hlediska obecně platí, že přijímání účinných adaptačních opatření je žádoucí, protože náklady na přizpůsobení jsou v řadě případů nižší než potenciální škody způsobené nečinností.

²⁸ Přijaté závěry Rady vychází z Bílé knihy Evropské komise s názvem Přizpůsobení se změně klimatu: směřování k evropskému akčnímu rámci (COM(2009) 147)

V podmínkách České republiky je pro definování a realizaci adaptačních opatření nezbytný komplexní přístup (tj. účelné propojení agrotechnických, biotechnických a technických opatření do jedné funkční soustavy zaměřené na zvýšení akumulace vody v území, snížení kulminačních průtoků při povodních a zpomalení průchodů povodňových vln, lepší přípravu území v záplavových oblastech a snížení erozního smyvu ze zemědělské i lesní půdy) a koordinace aktivit v rámci všech relevantních resortů a subjektů. Na globální úrovni bude ČR usilovat o podpis a ratifikaci nové mezinárodní dohody o ochraně klimatu pro období po roce 2012.

Níže uvedeným cílům a opatřením se bude podrobně věnovat Politika ochrany klimatu v ČR.

Cíle:

2.1.1 Zvýšení schopnosti přizpůsobení se změnám klimatu

2.1.2 Snížení emisí skleníkových plynů v rámci EU ETS o 21 % a omezení nárůstu emisí mimo EU ETS na 9 % do roku 2020 oproti úrovni roku 2005

2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší

V současné době má ČR problémy s plošným překračováním imisních a cílových imisních limitů z hlediska ochrany lidského zdraví i ekosystémů a vegetace, které jsou nastaveny evropskou i národní legislativou (tj. směrnici 2008/50/ES – o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu - a zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a jeho prováděcími předpisy). Jako nejvíce problematické se z pohledu negativních dopadů na lidské zdraví jeví překračování imisních limitů pro suspendované částice PM₁₀ a dále cílových imisních limitů pro benzo(a)pyren. Problémem bude zcela jistě i splnění imisního limitu stanoveného k roku 2015 směrnici 2008/50/ES pro suspendované částice PM_{2,5}. Suspendované částice působí na lidské zdraví v závislosti na jejich velikosti, chemickém složení a tvaru. Často jsou na jejich povrch vázány látky s karcinogenními či mutagenními účinky jako jsou těžké kovy či polycyklické aromatické uhlovodíky (např. benzo(a)pyren), čímž se zvyšuje jejich potenciální nebezpečnost z hlediska vlivu na lidské zdraví. Plošným problémem na úrovni jak ČR, tak na evropské úrovni, je překračování cílových imisních limitů pro troposférický ozón stanovených pro ochranu lidského zdraví i ochranu ekosystémů a vegetace.

Hlavními zdroji výše uvedených znečišťujících látek (prachové částice, benzo(a)pyren) jsou především doprava (resuspenze, otěry, výfukové emise), vytápění domácností (zastaralé spalovací zdroje na tuhá paliva) a průmyslové zdroje (hutnictví, včetně koksoven, energetika a různorodé technologické zdroje). Kromě přímých emisí se do ovzduší částice dostávají také tzv. resuspenzí (znovuzviřováním). Významná část suspendovaných částic však vzniká v ovzduší sekundárně, tzn. z prekursorů (především NO_x, SO₂, NH₃ a VOC). Hlavním zdrojem emisí prekursorů sekundárních částic je veřejná a průmyslová energetika, doprava, vytápění domácností a zpracování mrvy včetně emisí z použití hnojiv.

Přízemní ozón vzniká pouze sekundárně reakcí prekursorů, kterými jsou především VOC a NO_x.

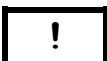
Do roku 2020 je cílem²⁹ snížit na úrovni EU emise SO₂ o 82 %, emise NO_x o 60 %, emise VOC o 51 %, emise amoniaku o 27 % a emise primárních PM_{2,5} o 59 % v porovnání s rokem 2000. Na základě těchto cílů budou jednotlivým členským státům EU stanoveny v rámci revize směrnice 2001/81/ES o národních emisních stropcích pro některé látky znečišťující ovzduší nové emisní stropy. Toto snížení emisí by mělo zajistit snížení znečištění ovzduší PM_{2,5} o 75 % a v případě troposférického ozonu o 60 %, čímž by měla být hrozba acidifikace a eutrofizace snížena na 55 %.

Vzhledem k dálkovému přenosu látek znečišťujících ovzduší přes hranice států bude kladen důraz na plnění závazků převzatých ze smluv sjednaných v rámci Evropské hospodářské komise OSN - Úmluvy o dálkovém znečišťování ovzduší přesahujícím hranice států a k ní sjednaných protokolů zaměřených na emise SO_x, NO_x, VOC, amoniaku, těžkých kovů a perzistentních organických polutantů.

V nejbližších letech budou stanoveny emisní stropy pro rok 2020 pro SO₂, NO_x, VOC, NH₃ a nově PM_{2,5} v rámci revize Göteborgského protokolu o omezení acidifikace, eutrofizace a přízemního ozónu a již uvedené Úmluvy o dálkovém znečišťování ovzduší přesahujícím hranice států (CLRTAP), v návaznosti na to dojde pravděpodobně k revizi směrnice o národních emisních stropcích 2001/81/ES.

K zajištění splnění cílů, které budou stanoveny pro ČR, bude pozornost soustředěna na klíčové sektory, které se významným způsobem podílejí na emisích jednotlivých sledovaných znečišťujících látek, s důrazem na aplikaci nejlepších dostupných technik.

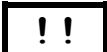
Cíle:

- 2.2.1 Zlepšit kvalitu ovzduší v místech, kde jsou překračovány imisní limity, a zároveň udržet kvalitu v územích, kde imisní limity nejsou překračovány.
- 2.2.2 Plnit národní emisní stropy platné od roku 2010 a snížit celkové emise oxidu siřičitého (SO₂), oxidů dusíku (NO_x), těkavých organických látek (VOC) o, amoniaku (NH₃) a jemných prachových částic (PM_{2,5}) do roku 2020 ve shodě se závazky ČR.³⁰
- 2.2.3 Udržet emise těžkých kovů a persistentních organických látek pod úrovní roku 1990 a dále je snižovat.

2.3 Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

Tato priorita klade důraz na efektivní a k přírodě šetrné využití obnovitelných zdrojů energie, které jako jediné lze považovat za nevyčerpatelné. Zvyšování uplatnění obnovitelných zdrojů energie v praxi je nezbytné jak pro postupné odstranění závislosti na fosilních palivech, tak pro posílení energetické bezpečnosti České republiky. Mezi významné obnovitelné zdroje v České republice patří především energie získaná z biomasy, v menší míře fotovoltaické a termosolární systémy, větrné a malé vodní elektrárny.

Cíle:

- 2.3.1 Zajištění 13% podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě

²⁹ Tématická strategie o znečištění ovzduší

³⁰ Procentní cílové snížení emisí bude upraveno v návaznosti na schválenou podobu dokumentu Potenciál snižování emisí znečišťujících látek České republiky k roku 2020

energie k roku 2020

2.3.2 Zajištění 10% podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě k roku 2020 při současném snížení emisí NO_x, VOC a PM_{2,5} z dopravy

2.3.3 Zajištění závazku zvýšení energetické účinnosti do roku 2020 (pozn. pro EU jako celek se jedná o 20%)

3. Ochrana přírody a krajiny

3.1 Ochrana a posílení ekologických funkcí krajiny

V důsledku současného trendu dlouhodobě neudržitelného využívání jednotlivých složek krajiny, dochází k celkovému zhoršení jejich přirozených funkcí.

K nejvýznamnějším jevům, které působí negativně na ekologickou stabilitu krajiny, patří její rostoucí fragmentace včetně fragmentace říčních toků související s rozvojem sídel, dopravní a další infrastruktury, snížení retenční schopnosti krajiny, náhlé změny ve využívání krajiny, nešetrné využívání přírodních zdrojů, intenzivní způsob zemědělského a v některých oblastech i lesnického hospodaření. V důsledku přímé likvidace ekosystémů a narušení jejich funkčního propojení jsou již v mnoha případech narušeny dlouhodobé a přirozené vzájemné vazby a vztahy uvnitř populací jednotlivých druhů organismů, mezi jednotlivými druhy a mezi organismy a jejich přirozeným vnějším prostředím. Proto je třeba zajistit zachování nezbytných ekologických funkcí krajiny, a to jak zachováním existujících ekologicky stabilních ploch, tak podporou rozšiřování a funkčního propojování takových ploch v krajině.

Nízká prostupnost krajiny a říčních toků oslabuje populace jednotlivých druhů organismů z hlediska jejich vývoje a odolnosti, snižuje potenciál jejich dalšího udržení a v mnoha případech vedla v minulosti k vymizení původních druhů z území ČR. Zhoršující se stanovištní podmínky a zmenšování či zánik přirozených stanovišť způsobuje degradaci ekosystémů, pokles druhové rozmanitosti a její postupnou unifikaci ve prospěch druhů invazních a více přízpusobivých. Tyto jevy výrazně narušují přirozenou regenerační schopnost krajiny, její potenciál vyrovnávat se zvyšující se četností extrémních klimatických jevů. Vodní režim krajiny je nepříznivě ovlivněn zejména technickými úpravami vodních toků, nevhodným hospodařením na zemědělské a lesní půdě a nárůstem zastavěných ploch. Ztráta přirozené morfologie koryt vodních toků a degradace říčních niv s sebou nese pokles rozmanitosti vodních a na vodu vázaných ekosystémů. V důsledku zrychleného povrchového odtoku vody dochází k půdní erozi, odvodňování pozemků snižuje přirozenou schopnost krajiny zadržovat vodu. Nedostatečná retence vody v krajině však postihuje všechny ekosystémy, zároveň i potřeby člověka a umocňuje negativní projevy klimatické změny. Proto je třeba usilovat o obnovu vodního režimu krajiny, což vyžaduje komplexní přístup, a využívat přitom postupy přírodě blízkých protipovodňových, revitalizačních a protierozních opatření a těmto potřebám přizpůsobovat hospodaření v krajině.

Také ekosystémy poskytují lidem celou řadu služeb, které přímo či nepřímo významně přispívají k udržování a zvyšování kvality života. Jednou z možností, jak vyjádřit hodnotu přírodních složek prostředí, resp. hodnotu přírodních procesů a jevů ve vazbě na prostředí, v němž probíhají, nebo se vyskytují, je přiřadit prostřednictvím definovaného postupu ekonomický (finanční) ekvivalent tzv. ekosystémovým službám, které jsou těmito procesy a jevy zprostředkovávány.

Klíčovým aspektem obnovy a posílení ekologických funkcí krajiny je udržitelné hospodaření v krajině. Toho lze dosáhnout prostřednictvím vhodně nastavených a optimalizovaných legislativních, ekonomických a administrativně-organizačních, která budou podporovat přirozené funkce krajiny a zachování služeb ekosystémů. Pro posílení mimoprodukčních funkcí krajiny má významný potenciál pozitivního působení prostřednictvím dotační politiky rovněž Společná zemědělská politika EU (CAP), je proto nezbytné pro následující období (po

r. 2013/15) zvrátit nežádoucí trend unifikace hospodaření v důsledku dotační politiky a podporu nastavit tak, aby přinášela maximální efekty také z hlediska stability krajiny a zachování její biologické rozmanitosti.

Jelikož se jedná v mnoha případech o průřezovou problematiku, je nutné zajistit spolupráci všech dotčených resortů a subjektů. Zajištění úzké spolupráce zejména mezi resorty životního prostředí, zemědělství, místního rozvoje a orgány regionální i místní samosprávy, a to především v rámci procesu územního plánování, je jedním ze základních předpokladů udržitelného užívání krajiny v souladu s Evropskou úmluvou o krajině. Nedílnou součástí opatření k zachování a obnově ekologických funkcí krajiny a po jejím udržitelném využívání je třeba zvyšovat obecné povědomí o významu ekologických funkcí krajiny a podporovat aktivní a odpovědnou spoluúčasti veřejnosti na ochraně, správě a plánování krajiny a posílení vědomí, že krajina je společným kulturním a přírodním dědictvím a základem identity obyvatel.

Cíle:

!!!	3.1.1	<i>Zvýšení ekologické stability krajiny</i>
!!!	3.1.2	<i>Obnova vodního režimu krajiny</i>
!!!	3.1.3	<i>Omezení a zmírnění dopadů fragmentace krajiny</i>
!!	3.1.4	<i>Udržitelné a šetrné zemědělské a lesnické hospodaření</i>

3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot

Česká republika patří v evropském měřítku k územím s poměrně vysokou bohatostí druhů rostlin a živočichů i přírodních stanovišť, které jsou základní složkou ekosystémů. Tato skutečnost je dána především zeměpisnou polohou na rozhraní Hercynské, Karpatské, Polonské a Panonské biogeografické oblasti, pestrostí geologického podkladu a historickým vývojem krajiny. Odhaduje se, že na území České republiky se v současnosti vyskytuje více než 35 000 živočišných druhů a přes 3 000 druhů cévnatých rostlin. Rozmanitost a počet rostlinných a živočišných druhů se však s časem neustále vyvíjí a mění. Na jedné straně druhů přibývá, zejména v důsledku nežádoucího rozšiřování nepůvodních, často invazních organismů, ale také jako výsledek přirozených změn výskytu teplomilných druhů v důsledku měnícího se klimatu. Na druhé straně vědecké studie potvrzují silné ohrožení biologické rozmanitosti a vymírání druhů v globálním měřítku se ztrátami probíhajícími 100krát až 1000krát rychleji než jaká by byla přirozená míra úbytku. Podobná situace je i v případě ČR a přibližně třetinu druhů, které se na území ČR vyskytují, musíme dnes hodnotit jako ohrožené vyhoubením nebo vyhynutím.

Ohrožena je i řada přírodních stanovišť, zejména takových, jejichž charakter byl podmíněn tradičními způsoby hospodaření (pastviny, stepní trávníky, světlé lesy udržované výmladným hospodařením) a v důsledku intenzivního využití krajiny nebo naopak ústupem od hospodaření v některých oblastech dochází k jejich postupné degradaci. Intenzifikací užívání krajiny jsou ohroženy i nadále zbytky pralesů a přírodě blízkých lesů a další obdobná stanoviště, jako jsou například rašeliniště. Mezi mizející stanoviště však patří překvapivě i ta vyžadující určitou míru narušení přírodními faktory (např. poříční tůně) i lidskou činností

(stanoviště vyžadující narušování půdního povrchu, z nichž řadu lze nalézt již jen ve vojensky využívaných prostorech nebo nerektivovaných prostorech těžby nerostných surovin). Základním předpokladem pro zajištění příznivého stavu druhů a stanovišť je stav krajiny a jejich funkcí, podmíněných zejména šetrným hospodařením a jiným užíváním krajiny (viz 3.1.). Stav řady druhů a stanovišť je však takový, že je nezbytné jim věnovat pozornost samostatně a přijmout opatření k zlepšení jejich stavu.

Ochrana ploch se značným množstvím chráněných a původních druhů rostlin a živočichů, se zachovalými přírodními biotopy a fungujícími přírodními procesy či esteticky hodnotnou krajinou je z velké části zajištěna prostřednictvím chráněných území (včetně soustavy Natura 2000), které představují nejhodnotnější části přírodního a krajinného dědictví v ČR. I když je soustava chráněných území páteří ochrany přírody v ČR, stejně důležitá je snaha šetrné využívání krajiny jako celku. Jedině tak lze zajistit nároky na přirozené pokračování přírodních procesů nezbytných nejen pro přítomnost všech organismů v přírodě, ale i udržitelné fungování společnosti. Nezbytné je proto věnovat pozornost zachování ekosystémových vazeb a funkcí krajiny (např. konektivity ohrožované narůstající fragmentací krajiny) i ochraně a péči o specifická území s významně vysokou úrovní biologické rozmanitosti, jako jsou (kromě zvláště chráněných území) např. bývalé vojenské prostory a cvičiště, území dotčená těžbou nerostných surovin aj.

Ochrana druhů a stanovišť i celých ekosystémů, vazeb mezi nimi i jejich udržitelné využívání je také závazkem ČR plynoucím z mezinárodních úmluv a práva EU. Naplňování těchto závazků, za předpokladu zvýšení flexibility v některých oblastech, je v souladu s prioritami ČR v oblasti ochrany přírody a krajiny.

Velmi specifickou oblastí ochrany přírody a krajiny je problematika geograficky nepůvodních, zejména invazních druhů rostlin a živočichů. V celosvětovém měřítku jsou biologické invaze považovány za jeden z nejvýznamnějších činitelů (spolu s poškozováním a ztrátou biotopů) ohrožující původní biodiverzitu. V ČR je řada závažných invazních druhů, které ohrožují původní druhy a přírodní stanoviště (např. křídlatky, bolševník velkolepý, americké druhy raků, mýval severní, norek americký) a zároveň je zde využívána nebo nově zaváděna řada nepůvodních druhů rostlin a živočichů, které představují riziko nebo jejichž vlastnosti nejsou dostatečně známy. Důležité je proto využívání neprověřených druhů omezovat a zároveň přijmout opatření k vyhodnocování a řízení rizik i k řešení již probíhajících biologických invazí. Stav legislativy a nastavení systémových kroků k řešení tohoto problému jsou v ČR i na úrovni EU neuspokojivé a jsou proto aktuálně předmětem řešení.

Cíle:

3.2.1 Zajištění ochrany a péče o nejcennější části přírody a krajiny

3.2.2 Omezení úbytku původních druhů a přírodních stanovišť

3.2.3 Omezení negativního vlivu nepůvodních invazních druhů na biodiverzitu

3.3. Zlepšení kvality prostředí v sídlech

Sídla představují specifickou část krajiny, do níž lze zahrnout především zastavěné území včetně veřejných prostorů a ploch veřejné zeleně, průmyslové a logistické areály, rekreační zástavbu, ale také dopravně-technickou infrastrukturu – síť silnic, dálnic a železnic, plavební kanály, umělé vodní nádrže, těžební a jinou lidskou činností značně devastovaná území apod.

Krajina sídel, především městská krajina, je člověkem silně ovlivněná vykazuje specifické vlastnosti a je předmětem naplňování specifických požadavků obyvatel. Přesto je i v takové krajině potřebné udržovat a posilovat ekologické funkce; ekologické funkce krajiny sídel vázané především na plochy zeleně jsou mj. předpokladem pro zdravé prostředí obyvatel. V krajině sídel převládají technické prvky nad prvky přírodními a výrazně ovlivňují všechny složky ekosystémů. K největším problémům krajiny sídel patří nepříznivé mikroklima (vyšší průměrné teploty – efekt tepelného ostrova), nevyvážená vodní bilance, rychlý povrchový odtok (výrazně sušší prostředí), znečištění vody (odlehčovací komory kanalizace, splachy srážkových vod), zhoršený stav ovzduší (vysoký obsah prachových částic, emise škodlivých látek)

Požadavky obyvatel na zajištění kvalitního prostředí lze naplňovat mj. posílením ekologických funkcí krajiny sídel, zejména ploch zeleně, při současném zohlednění specifických požadavků na jejich funkční využití a jejich podobu. Vhodně strukturovaná soustava ploch a prvků zeleně v sídlech nezastupitelně plní současně více funkcí. Pozitivně ovlivňuje mikroklima (reguluje vlhkost vzduchu, zachycuje prachové částice), zajišťuje ekologickou stabilitu a biodiverzitu prostředí, je prostorem pro realizaci přírodních procesů, pozitivně působí na psychickou pohodu lidí (je estetickou hodnotou, omezuje hlukovou zátěž).

Proto je potřeba zlepšit stav zeleně v sídlech, tedy zachovat a vytvářet prostorové a funkční podmínky pro uplatňování ekologických procesů při naplnění funkčních a estetických požadavků obyvatel. V zájmu zvyšování kvality života obyvatel je nezbytné výrazně zlepšit koordinaci rozvojových oblastí bydlení, občanské vybavenosti, infrastruktury, dopravy, systému zeleně, služeb, výroby a obchodu, kultury, a rekreace. Zlepšení kvality života v sídlech je možné zvýšením celkové variability urbanizovaných území s důrazem na zakládání a údržbu ploch zeleně, resp. vegetačních prvků a zapojením přírodních nebo přírodě blízkých prvků do struktury systému zeleně, zlepšením hospodaření vodou, a to jak s pitnou, tak s povrchovou (srážkovou). Vzhledem k minimálním plošným rezervám pro nové plochy zeleně ve stávající zástavbě je nezbytné zajistit ochranu a zvýšit kvalitu a funkční účinnost zeleně stávající.

Cíle:

!!!	3.3.1 Zlepšení systému zeleně v sídlech a jeho struktury
!!	3.3.2 Posílení regenerace brownfields s pozitivním vlivem na kvalitu prostředí v sídlech
!	3.3.3 Zajistit šetrné hospodaření s vodou v sídelních útvarech

4. Bezpečné prostředí

4.1 Předcházení rizik

Přírodní nebezpečí jako jsou např. záplavy, dlouhodobé sucho, inverze či sesuvy půdy jsou přirozené procesy, které lze v některých případech lidskou činností ovlivnit, avšak nelze jim efektivně zabránit. Racionálním přístupem je prohloubit znalost těchto přírodních procesů, vymezit zóny, které mohou být ohroženy různým stupněm přírodního nebezpečí, a regulovat lidskou činnost v těchto oblastech takovým způsobem, aby v případě výskytu ohrožujících jevů byly minimalizovány ztráty lidských životů, sníženy dopady na zdraví obyvatel a životní prostředí, i ztráty na majetku. Klíčové je mapování a kategorizace oblastí ohrožených přírodním nebezpečím, monitoring vybraných ohrožených oblastí, návrh legislativních opatření pro regulaci činnosti v ohrožených oblastech a podpora realizace opatření, které tato přírodní nebezpečí zmírňují.

Snížením povodňových rizik se na mezinárodní úrovni zabývá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/EC o vyhodnocování a zvládnání povodňových rizik. Tato směrnice, která byla implementována do národní legislativy v roce 2010, udává směr vedoucí k omezování rizika povodní a zmírnění jejich účinků na lidské zdraví, životní prostředí, kulturní dědictví a hospodářskou činnost. Základními nástroji pro dosažení cílů této směrnice jsou Plány pro zvládnání povodňových rizik s návrhy konkrétních opatření.

V oblasti prevence vzniku kontaminovaných míst a předcházení ekologické újmy je klíčová průběžná evidence, příp. odstraňování kontaminovaných míst, která vede k snadnějšímu využití brownfields po odstranění kontaminace. Sledování expozice a efektu polutantů ze sanovaných ekologických zátěží na zdraví lidí a monitoring složek ŽP vztahující se k sanovanému místu je s tímto cílem přímo spjato.

Zároveň je zapotřebí naplňovat ustanovení mnohostranných environmentálních smluv zaměřených na ochranu zdraví a životního prostředí před škodlivými účinky chemických látek, jako je Stockholmská úmluva o perzistentních organických polutantech a Rotterdamská úmluva o postupu předchozího souhlasu v mezinárodním obchodu s některými nebezpečnými chemickými látkami a pesticidy, kterých je ČR smluvní stranou, a průběžně aplikovat doporučené postupy mezinárodních organizací jako je např. OECD, UNEP či WHO. ČR se také bude aktivně podílet na přípravě nové globální smlouvy upravující nakládání se rtuť v průběhu celého jejího životního cyklu a zajistí její ratifikaci a implementaci na národní úrovni.

Stanovení pravidel pro bezpečné nakládání s nebezpečnými odpady má v maximální možné míře omezit negativní vliv nebezpečných odpadů na životní prostředí a lidské zdraví, tak umožnit odstranění vlastností, které činí odpad nebezpečným, a upřednostnit využití nebezpečných odpadů před jejich odstraněním.

Zajištění bezpečné přepravy a manipulace s nebezpečnými odpady má omezit rizika plynoucí z přepravy nebezpečných odpadů, způsobená jak vlastní manipulací s odpady při jejich přepravě, tak rizikem úniku přepravovaných odpadů během přepravy, nebo při havárii. ČR bude plnit Basilejskou úmluvu o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování a její Strategický plán na léta 2011-2020.

Omezování nezákonného nakládání s nebezpečnými odpady, zejména pomocí zefektivnění kontroly plnění zákonem uložených povinností, je nutné k zajištění vysokého stupně ochrany životního prostředí a ke zjištění skutečného nakládání s nebezpečnými odpady a jejich vlivu na životní prostředí.

V oblasti omezování rizika nebezpečných chemických látek a přípravků se ČR dostala na úroveň požadovanou legislativou EU, která stanoví požadavky na ochranu zdraví a životního prostředí před negativním působením nebezpečných chemických látek a přípravků.

V souladu s politikou EU je velmi důležitou oblastí prevence závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a přípravky a omezení následků takové havárie pro člověka a životní prostředí. Vzhledem k vysokému počtu objektů s nebezpečnými činnostmi, které mohou způsobit průmyslovou havárii s účinky přesahujícími hranice, je důležité zapojení ČR do plnění Úmluvy EHK OSN o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států.

Nakládání s geneticky modifikovanými organismy (GMO) a genetickými produkty je v České republice upraveno právními předpisy tak, aby byla zajištěna ochrana zdraví člověka a zvířat, životního prostředí a biologické rozmanitosti. Nakládat s GMO a genetickými produkty lze jen na základě oprávnění podle těchto právních předpisů. ČR také zajistí plnění mezinárodních pravidel, která stanoví Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti.

Významným faktorem, který má nepříznivý vliv na zdraví obyvatel i na ekosystémy, je hluk. Nejvýznamnějším zdrojem hluku byla jednoznačně identifikována silniční doprava. V důsledku rostoucí intenzity silniční dopravy se hluk stává jedním z významných problémů životního prostředí.

ČR bude dále realizovat opatření na vyloučení spotřeby regulovaných látek, které poškozují ozonovou vrstvu, a to v souladu s cíli Montrealského protokolu o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu a nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1005/2009 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu. Bude přitom dbát na to, aby nedocházelo k nahrazování látek poškozujících ozonovou vrstvu látkami přispívajícími ke změně klimatu.

Cíle:

4.1.1 *Předcházení následkům přírodních nebezpečí (povodně, sucha, svahové nestability, skalní řícení, eroze, silný vítr, emanace radonu a methanu)*

4.1.2 *Předcházení vzniku antropogenních rizik*

4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

Hlavními hrozbami vzniku krizových stavů jsou jednak hrozby přírodního původu (zejména rozsáhlé povodně, závažný nedostatek vody, dlouhodobá inverzní situace, sněhové kalamity, sesuvy půd, silné větry, šíření invazních rostlin a živočichů) a jednak hrozby způsobené činností člověka, (zejména rozsáhlé úniky nebezpečných látek, závažné průmyslové havárie, terorismus a poruchy kritické infrastruktury).

Prevence vzniku, případně zmírnění následků krizových situací způsobených zejména živelními pohromami, závažnými haváriemi, teroristickými činy a poruchami kritické infrastruktury jsou hlavními cíli tzv. environmentální bezpečnosti, která je v současné době chápána jako stav, při kterém je pravděpodobnost vzniku krizové situace vzniklé narušením životního prostředí ještě přijatelná. Hlavním úkolem pro zachování environmentální bezpečnosti je dopracování systému konkrétních legislativních, technických, organizačních a informačních opatření, snižujících riziko vzniku krizových situací a jejich negativního působení. Důraz musí být kladen především na systém preventivních mitigačních a zejména adaptačních opatření, která jsou neúčinnější a ekonomicky nejefektivnější a vyžadují jednotný právní základ.

Doporučení Rady EU o prevenci katastrof obecně formulující další směry v ochraně obyvatelstva a životního prostředí vyzývá členské státy EU, aby přijaly opatření ke zmírnění následků antropogenních (závažné havárie, terorismus orientovaný proti životnímu prostředí, poruchy kritické infrastruktury) a živelních událostí (rozsáhlé povodně, závažný nedostatek vody, silné větry, sesuvy půd, a jiné závažné jevy).

Základním dokumentem pro zvládání krizových situací v životním prostředí zůstává i nadále Krizový plán MŽP (včetně typových a operačních plánů).

Cíl:

4.2.1 Prevence a zmírňování následků krizových situací na životní prostředí

V. Implementační část

1. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů

1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu

Cíle:

1.1.1 Zajištění realizace Programů monitoringu vodního prostředí pro vyhodnocení všech opatření prováděných podle rámcové směrnice, jako základního nástroje pro vyhodnocení jejich efektivity

1.1.2 Dosažení alespoň dobrého ekologického stavu nebo potenciálu a dobrého chemického stavu útvarů povrchových vod³¹, dosažení dobrého chemického a kvantitativního stavu útvarů podzemních vod³² a zajištění ochrany vod v chráněných územích vymezených dle Rámcové směrnice

Opatření:

- Realizovat a aktualizovat plány povodí dle § 24 vodního zákona.
Gesce: MZe, MŽP – dělené kompetence
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Na základě vyhodnocení výsledků monitoringu a hodnocení stavu vodních útvarů identifikovat projekty směřující ke zlepšení stávajícího stavu znečištění vod.
Gesce: MZe, MŽP – dělené kompetence
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Snižovat znečištění povrchových a podzemních vod ze zemědělských zdrojů.
Gesce: MZe
Spolugesce: MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Napravovat zásahy způsobené lidskou činností vedoucí k obnově přirozených koryt vodních toků s příznivým dopadem na vodní a vodu vázané ekosystémy
Gesce: MZe
Spolugesce: MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015

³¹ Článek 2 Definice Rámcové směrnice o vodní politice bod 24: "Dobrý chemický stav povrchové vody" je chemický stav nezbytný ke splnění environmentálních cílů pro povrchové vody specifikovaných v čl. 4 odst. 1 písm. a), tj. takový chemický stav útvaru povrchové vody, ve kterém koncentrace znečišťujících látek nepřesahují standardy environmentální kvality stanovené v příloze IX, podle čl. 16 odst. 7 a podle dalších příslušných právních předpisů Společenství stanovujících standardy environmentální kvality na úrovni Společenství.

³² Článek 2 Definice Rámcové směrnice o vodní politice bod 25 a 26: "Dobrý chemický stav podzemní vody" je chemický stav útvaru podzemní vody, který splňuje všechny podmínky stanovené v tabulce 2.3.2 přílohy V. "Kvantitativní stav" je vyjádřením stupně ovlivnění útvaru podzemní vody přímými nebo nepřímými odběry.

- Zajistit podporu výstavby a rekonstrukce ČOV s kanalizací v obcích do 2000 ekvivalentních obyvatel tam, kde je to ekonomicky a technicky přiměřené a přinese to užitek pro životní prostředí.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajištění výstavby a rekonstrukce chybějících čistíren městských odpadních vod v souladu s požadavky směrnice Rady 91/271/EHS
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit vyhledávání a realizaci nových zdrojů podzemních vod pro zásobování obyvatelstva.
 Gesce: MZe
 Spolugesce: MŽP
 Termín: Průběžně, KT: 2015

1.2 Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin

Cíl:

1.2.1 Snížit podíl skládkování na celkovém odstraňování odpadů

Opatření:

- Nejpozději do roku 2013 snížit množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky na 50 % hmotnostních z celkového množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů vyprodukovaných v roce 1995 a do roku 2020 na 35 % v souladu se směrnicí 1999/31/ES.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: 2013, 2020
- Usilovat o zajištění hierarchie v nakládání s odpady a minimalizovat finanční zátěž obyvatel z řádného nakládání s odpady.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: 2015

Cíl:

1.2.2 Zvyšování materiálového a energetického využití odpadů

Opatření:

- Zvýšit do roku 2020 nejméně na 50 % hmotnosti celkovou úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklaci alespoň u odpadů z materiálů, jako jsou papír, kov,

plast a sklo, pocházejících z domácností a případně odpady jiného původu, pokud jsou tyto toky odpadů podobné odpadům z domácností.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2020

- U odpadů z obalů zvyšovat do roku 2020 míru jejich materiálového využití až na úroveň 70 %, cílová míra celkového využití obalů v roce 2020 je 80 %.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2020

- Zvýšit do roku 2020 nejméně na 70 % hmotnosti celkovou úroveň přípravy k opětovnému použití a recyklaci odpadů a jiných druhů materiálového využití, včetně zásypů, při nichž jsou jiné materiály nahrazeny odpadem, u nikoliv nebezpečných stavebních a demoličních odpadů s výjimkou v přírodě se vyskytujících materiálů.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2020

- U odpadních elektrických a elektronických zařízení dosáhnout úroveň sběru, využití a opětovného použití v souladu s revizí směrnice 2002/96/ES o odpadních elektrických a elektronických zařízeních.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: Průběžně, KT: 2015

- U vybraných autovraků opětovně použít a využít nejméně v míře 95 % průměrné hmotnosti všech vybraných vozidel převzatých za kalendářní rok a opětovně použít a materiálově využít v míře nejméně 85 % průměrné hmotnosti všech vybraných vozidel převzatých za kalendářní rok.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2015

- Ve sběru baterií a akumulátorů dosáhnout těchto minimálních úrovní sběru vzhledem k množství uvedenému za daný rok na trh:

a) 25 % do 26. září 2012;

b) 45 % do 26. září 2016.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 2012, 2016

- Zpracovat pravidla pro energetické využívání odpadů.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2013

- Zvýšit podíl energetického využívání odpadů, zejména komunálního.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: 2012,2016

Cíl:

1.2.3 Předcházet vzniku odpadů

Opatření:

- Připravit nový zákon o odpadech, postavený s důrazem na důsledné dodržování ekologických a technických standardů EU, principů hospodářské soutěže a principů rozšířené odpovědnosti výrobců.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 2014

- Připravit nový Plán odpadového hospodářství ČR.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 1.7.2013

- Zpracovat pravidla a zajistit podmínky pro využití jednotlivých odpadových toků a pro vybrané způsoby využívání a odstraňování odpadů, zejména v návaznosti na předpisy EU, za účelem zajištění ochrany životního prostředí a lidského zdraví.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zajistit účinnou kontrolu přeshraničního pohybu odpadů formou posílení inspekční činnosti.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MF (celní správa)

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Pravidelně kontrolovat a vyhodnocovat nakládání s odpady i plnění povinností původců a oprávněných osob při nakládání s odpady.

Gesce: MŽP

Spolugesce: ČIŽP

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Podporovat vývoj a výrobu snadno opravitelných, recyklovatelných, a materiálově využitelných výrobků.

Gesce: MPO

Spolugesce: MŽP

Termín: 2020

- Snižovat obsah nebezpečných látek ve výrobcích, které se stávají po ukončení jejich životnosti nebezpečnými odpady.

Gesce: MPO

- Spolugesce: MŽP, MZ
 Termín: 2020
- Usilovat o minimalizaci množství používaných obalových prostředků.
- Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: 2020

1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdy a horninového prostředí

Cíl:

1.3.1 Omezovat trvalé zábory zemědělské půdy a podložních hornin

Opatření:

- Snížit úbytek zemědělské půdy využíváním pozemků brownfields.
- Gesce: MŽP
 Spolugesce: MPO, MMR
 Termín: 2015

Cíl:

1.3.2 Snižovat ohrožení zemědělské a lesní půdy a hornin erozí

Opatření:

- Zpomalit erozní proces působící na degradaci půdy uplatněním systému zejména agrotechnických prvků, biotechnických a organizačních opatření.
- Gesce: Mze
 Spolugesce: MŽP
 Termín: 2015
- Vyhodnocovat plnění relevantní ustanovení Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci v zemích postižených velkým suchem s ohledem na řešení otázky eroze půd.
- Gesce: MŽP
 Spolugesce: Mze
 Termín: 2020

Cíl:

1.3.3 Omezovat a regulovat kontaminaci a ostatní degradaci půdy a hornin způsobenou lidskou činností

Opatření:

- Zvýšit účinnost kontroly a regulace v oblasti ochrany půdy.
- Gesce: MŽP, ČIŽP
 Spolugesce: Mze
 Termín: 2012
- V legislativním procesu přijmout a v praxi uplatnit nové limity rizikových látek v půdách a chránit tak půdu před kontaminací nebezpečnými látkami.

- Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe
 Termín: 2013
- Vyvíjet postupy dekontaminací a sanovat antropogenní anomálie rizikových látek v půdách, dnových sedimentech a horninovém prostředí, podzemních a povrchových vodách.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe, MZd (TA ČR)
 Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Připravit a realizovat Národní program ochrany půdy.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe
 Termín: 2020
 - Prosazovat ucelený a účinný přístup k ochraně půdy na úrovni EU, při respektování zásady subsidiarity.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe
 Termín: 2020

Cíl:

1.3.4 *Sanovat kontaminovaná místa, včetně starých ekologických zátěží, napravovat ekologickou újmu*

Opatření:

- Realizovat národní inventarizaci kontaminovaných míst v ČR.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Stanovovat a dodržovat priority odstraňování kontaminovaných míst.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit průběžnou evidenci ekologické újmy na území ČR a její aktualizaci.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zpracovat analýzy rizik na kontaminovaných místech s prioritou A (aktuální kontaminace) nebo P (potenciální kontaminace).
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: 2015

- Zpracovat aktualizované analýzy rizik na kontaminovaných místech, vč. starých ekologických zátěží vyžadujících aktuální zhodnocení stavu kontaminace na lokalitách.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 2015

- Urychlit proces odstraňování starých ekologických zátěží vzniklých před privatizací a vzniklých činností Sovětské armády v ČR.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

1.3.5 Zahlazovat a předcházet následkům po hornické činnosti a těžbě nerostných surovin

Opatření:

- Snížit rozsah krajiny narušené dobýváním nerostů, otvírku nových směřovat přednostně mimo přírodně a krajinně hodnotné lokality a kvalitní zemědělské půdy.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Minimalizovat negativní dopady dobývání nerostů s využitím přírodě blízkých postupů rekultivace (a zachováním samovolně vzniklých přírodních hodnot v dotčených územích).

Gesce: MPO

Spolugesce: MŽP

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Revitalizovat území postižená těžbou černého a hnědého uhlí, těžbou uranu a dalších nerostných surovin s ponecháním částí ploch (dostatečných z hlediska ekologických funkcí) samovolné nebo řízené sukcesí.

Gesce: MPO

Spolugesce: MŽP

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Mapovat lokality s potenciálním únikem rizikových anorganických nebo organických látek, toxických kovů do životního prostředí z dolů, odvalů a výsypek (a nebo metanu z hlubinných dolů v obydlené oblasti).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zasadit se o zachování územních limitů těžby hnědého uhlí a jejich legislativní zajištění.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín:

- Podporovat efektivní využití nerostných i druhotných surovin.

Gesce: MPO

Spolugesce: MŽP

Termín: 2020

2. Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší

2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny

Cíl:

2.1.1 Zvýšení schopnosti přizpůsobení se změnám klimatu

Opatření:

- Realizovat opatření vedoucí ke stabilizování vodního režimu v krajině³³, k posilování a efektivnímu využívání vodních zdrojů a ochraně vodních zdrojů, k prevenci a zvládnutí extrémních hydrologických situací – povodní a dlouhotrvajícího sucha.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Šetrně využívat území a udržitelně hospodařit s půdou (ochrana proti erozi a degradaci, zvýšení retence vody v krajině, zachování půdní úrodnosti), zavádět nové technologie, diverzifikovat zemědělství, atd.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Realizovat adaptační opatření vůči negativním dopadům změny klimatu také v rámci zemědělství, lesního hospodářství, biologické rozmanitosti, energetiky a průmyslu, ovzduší, zdraví obyvatel, urbanizované krajiny, dopravy a cestovního ruchu, atd.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe, MPO, MZd, MD, MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

2.1.2 Snížení emisí skleníkových plynů v rámci EU ETS o 21 % a omezení nárůstu emisí mimo EU ETS na 9 % do roku 2020 oproti úrovni roku 2005

Opatření:

- Zajistit pokračování stávajících a přípravu nových programů zaměřených na snižování emisí skleníkových plynů financovaných prostřednictvím příjmů z aukcí z prodeje emisních povolenek po roce 2013.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: 31. 12. 2012
- Zavést účinné nástroje (například formou uhlíkové daně nebo dobrovolných dohod) na snižování emisí v sektorech nespádajících pod systém EU ETS.
Gesce: MF, MŽP
Spolugesce: MZe, MPO, MD

³³ více viz cíl 3.1.2 Obnova vodního režimu krajiny

- Termín: 31. 12. 2012
- Zpracovat technický (metodický) předpis pro plánování rozvoje veřejné dopravy v krajích, včetně organizace integrovaných dopravních systémů a infrastruktury, zvyšovat dostupnost a komfort veřejné dopravy a alternativních způsobů dopravy.
Gesce: MD
Spolugesce: MŽP, MMR, MV
Termín: 31. 12. 2015
 - Zvýšit podíl nízkoemisní nákladní dopravy, podpora rozvoje logistických řešení a systémů kombinované dopravy v různých sektorech nákladní dopravy, zejména výstavby veřejných logistických center.
Gesce: MD
Spolugesce: MŽP, MF
Termín: 31. 12. 2020
 - Snížit emise metanu ze zemědělství a z produkce odpadů, zejména omezením skládkování odpadu, snížením podílu jeho biologicky rozložitelné složky a vyšším využitím odpadů ze zemědělství.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: 31. 12. 2020
 - Rozšířit systém energetického štítkování, zvýšit podíl úsporných spotřebičů a osvětlení – příprava návrhu úprav legislativy.
Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: 2015
 - Snížit energetickou náročnost budov a zavést povinné energetické standardy pro nové budovy, do roku 2020 snížit emise z tohoto sektoru o 30 % oproti roku 2005, podporovat zavádění procesů energetického managementu.
Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: 31. 12. 2020
 - Zvýšit účinnost stávajících energetických zdrojů, snížit podíl uhlí na výrobě elektřiny a tepla a zvýšit podíl OZE.
Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015

2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší

Cíle:

2.2.1 Zlepšit kvalitu ovzduší v místech, kde jsou překračovány imisní limity, a zároveň udržet kvalitu v územích, kde imisní limity nejsou překračovány.

2.2.2 Plnit národní emisní stropy platné od roku 2010 a snížit celkové emise oxidu siřičitého (SO₂), oxidů dusíku (NO_x), těkavých organických látek (VOC) o, amoniaku (NH₃) a jemných prachových částic (PM_{2,5}) do roku 2020 ve shodě se závazky ČR.³⁴

2.2.3 Udržet emise těžkých kovů a persistentních organických látek pod úrovní roku 1990 a dále je snižovat.

Opatření:

Pro splnění uvedených cílů jsou navržena společná opatření, neboť se v rámci jednotlivých cílů značně překrývají. Jedná se o následující:

- Do roku 2020 snížit emise PM_{2,5} a dalších znečišťujících látek (zejména polycyklických aromatických uhlovodíků) obnovou spalovacích zdrojů v domácnostech a zajistit jejich řádný provoz a účinnou kontrolu.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2020

- Realizovat v dopravně exponovaných městech a obcích opatření k dosažení imisních limitů, např. budováním dostatečně vzdálených obchvatů a zřizování nízkoemisních zón, popř. jiná omezení dopravním značením (např. tonáže vozidel).

Gesce: MD

Spolugesce: MMR, MŽP

Termín: 2020

- Do roku 2020 snížit emise NO_x, VOC a PM_{2,5} ze sektoru silniční dopravy obnovou vozového parku ČR, zvýšením podílu alternativních pohonů a eliminací tranzitní silniční nákladní dopravy jejím přesměrováním na železnici.

Gesce: MD

Spolugesce: MŽP, MPO, MMR

Termín: 2020

- Do roku 2020 snížit emise SO₂ NO_x aplikací nejlepších dostupných technik v sektoru veřejné energetiky a restrukturalizací tohoto sektoru.

Gesce: MPO

Spolugesce: MŽP

Termín: 2020

- Do roku 2020 snížit emise NH₃ o 10 % aplikací opatření v sektoru zemědělství.

Gesce: MZe

³⁴ Procentní cílové snížení emisí bude upraveno v návaznosti na schválenou podobu dokumentu Potenciál snižování emisí znečišťujících látek České republiky k roku 2020

- Spolugesce: MŽP
Termín: 2020
- Do roku 2020 dále snižovat emise znečišťujících látek (TZL, NO_x, SO₂, TOC, CO), emitovaných z ostatních stacionárních zdrojů, na základě dobrovolných dohod uzavíraných mezi provozovateli a MŽP v oblastech s dlouhodobě zhoršenou kvalitou ovzduší.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: 2020
 - Provazovat národní a krajské koncepce v oblasti energetiky, průmyslu, dopravy, územního plánování a ochrany životního prostředí s cílem zlepšení kvality ovzduší.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, MD, MZe
Termín: 2020
 - Účinně spolupracovat se sousedními zeměmi, zejména s Polskou republikou, s cílem eliminace přeshraničních přenosů látek znečišťujících ovzduší a zlepšení kvality ovzduší v příhraničních regionech.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MSK
Termín: 2020
 - Realizovat národní program snižování emisí.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: 2013
 - Zpracovat nový národní program snižování emisí v návaznosti na novou legislativu a aktualizovat jej ve čtyřletých intervalech.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: 2013 (2017, 2021 atd.)
 - Zajistit realizaci opatření vyplývající z krajských programů ke zlepšení kvality ovzduší zpracované pro zóny a aglomerace.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV
Termín: 2020
 - Aktualizovat programy ke zlepšení kvality ovzduší v tříletých intervalech počínaje rokem 2017.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: 2014, 2017, 2020

2.3 Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

Cíl:

2.3.1 Zajištění 13% podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie k roku 2020

Opatření:

- Zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na spotřebě primárních energetických zdrojů prostřednictvím dotačních programů podpory využívání obnovitelných zdrojů energie (výměny konvenčních zdrojů energie za obnovitelné, instalace zdrojů na vytápění s využitím obnovitelných zdrojů energie či investice do energetických úspor při rekonstrukcích i v novostavbách).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO, MZe

Termín:

- Zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie při výrobě elektřiny a tepla a efektivnější využití odpadního tepla.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO, MZe

Termín:

- Zvýšit podíl kogeneračních jednotek na výrobě tepla

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO, MZe

Termín: 2020

- Stanovit reálný potenciál produkce biomasy (fytomasy, dendromasy, odpadní) do roku 2020, resp. 2030.

Gesce: MZe

Spolugesce: MŽP

Termín: 2020

Cíl:

2.3.2 Zajištění 10% podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě k roku 2020 při současném snížení emisí NO_x , VOC a $PM_{2,5}$ z dopravy

Opatření:

- Zajistit náhradou fosilních pohonných hmot obnovitelnými zdroji energie v dopravě snížení emisí CO_2 nejméně o 2 % do 31.12.2014, nejméně o 4 % do 31.12.2017 a nejméně o 6 % do 31.12.2020.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MD, MPO

Termín: 2014, 2017, 2020

- Zajistit k roku 2020 nejméně 10% podíl biopaliv splňujících kritéria udržitelnosti na celkové spotřebě pohonných hmot, s důrazem na rozvoj vysokoprocenních biopalivových směsí a čistých biopaliv.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, MD, MZe
Termín: 2020

- Realizovat Program obnovy vozového parku veřejné správy za „ekologicky přátelská“ vozidla³⁵ a provést jeho aktualizaci s cílem úplného přechodu vozového parku veřejné správy na „ekologicky přátelská vozidla“ k roku 2020 (s výjimkou vozidel používaných Policií ČR a Hasičskými záchrannými sbory k přímému výkonu služby).

Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (státní správa)
Termín: 2020

- Vytvořit podmínky pro rozvoj elektromobility tak, aby byl při nejmenším splněn cíl Národního akčního plánu České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů pro podíl elektřiny na celkové spotřebě energie v dopravě v roce 2020.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MD
Termín: 2020

- Podpořit zlepšení stavu, případně změnu struktury, vozového parku ČR s cílem dosáhnout v roce 2020 10% podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě a snížení emisí NO_x, VOC a PM_{2,5} z dopravy.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, MD
Termín: 2020

- Podporovat realizaci pilotních projektů na výrobu biopaliv II. a III. generace a využití biomasy jako suroviny při rafinérském zpracování ropy na pohonné hmoty.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, MF
Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

2.3.3 Zajištění závazku zvýšení energetické účinnosti do roku 2020

Opatření:

- Zvýšit účinnost stávajících energetických zdrojů, snížit podíl uhlí na výrobě elektřiny a tepla a zvýšit podíl OZE a energeticky využívaných odpadů.

Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Podporovat nárůst podílu kombinované výroby tepla a elektřiny, především z bioplynu a biomasy.

Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP, Mze

³⁵ http://www.mzp.cz/cz/program_obmeny_vozoveho_parku

- Termín: Průběžně, KT: 2015
- Využívat nejlepší dostupné techniky sloužící ke snižování energetické náročnosti – Nejlepší dostupné techniky (BAT - Best Available Techniques).
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Podporovat opatření vedoucí k úsporám energií na vytápění prostřednictvím celkového nebo dílčího zateplení rodinných a bytových domů.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Podporovat snižování spotřeby energie zlepšením tepelně technických vlastností obvodových konstrukcí budov.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015

3. Ochrana přírody a krajiny

3.1 Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině

Cíl:

3.1.1 Zvýšení ekologické stability krajiny

Opatření:

- Zlepšit podmínky pro realizaci Územního systému ekologické stability (ÚSES)
Gesce: MŽP
Spolugesce: MMR, Mze
Termín: 2020
- Zlepšit funkční stav územního systému ekologické stability, zvýšit plochu funkčních a stabilních skladebných částí ÚSES a při realizaci přiměřeně využívat sukcesní procesy
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: průběžně
- Posílit ochranu významných krajinných prvků zejména s ohledem na zachování a zlepšování jejich stabilizačních funkcí; .
Gesce: MŽP
Spolugesce: MMR, MZe
Termín: 2013
- Podpořit zachování a rozšíření přírodě blízkých krajinných struktur plnicích interakční a stabilizační ekosystémových funkce v krajině
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: 2013

Cíl:

3.1.2 Obnova vodního režimu krajiny

Opatření:

- Realizovat revitalizační a přírodě blízká protipovodňová opatření ve vodních tocích a nivách.
Gesce: MZe, MŽP – dělené kompetence
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Realizovat opatření na obnovu přirozeného vodního režimu rašelinišť a slatin.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Realizovat protierozní opatření v krajině.
 - Gesce: MZe
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Podporovat samovolnou renaturaci vodních toků a niv.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MZe
 - Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

3.1.3 Omezení a zmírnění dopadů fragmentace krajiny

Opatření:

- Zajistit územní ochranu spojitého systému migračně významných území a dálkových migračních koridorů v rámci územního plánování
 - Gesce: MMR
 - Spolugesce: MZe, MŽP
 - Termín: průběžně
- Zajistit prostupnost krajiny v rámci komplexních pozemkových úprav i v rámci zemědělského hospodaření.
 - Gesce: MZe
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín:
- Přednostně posilovat kapacitu stávajících dopravních koridorů před budováním nových, dopravní koridory a stavby plánovat, navrhovat a realizovat s ohledem na požadavek zajištění konektivity populací volně žijících živočichů a zajištění jejich dostatečné migrační prostupnosti.
 - Gesce: MD
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín: 2012 a dále průběžně
- Při výstavbě a rekonstrukcích dopravních staveb využívat technická a jiná řešení zajišťující funkční prostupnost pro živočichy a zajistit zprůchodnění stávajících dopravních staveb v úsecích s významným fragmentačním vlivem.
 - Gesce: MD
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín: 2012 a dále průběžně
- Realizovat systémová opatření k zajištění migrační prostupnosti vodních toků pro ryby a další na vodu vázané organismy.
 - Gesce: MZe, MŽP – dělené kompetence
 - Spolugesce:
 - Termín: 2013

Cíl:

3.1.4 Zachování a posílení mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny a lesů

Opatření:

- Zlepšit zacílení, flexibilitu a efektivitu agroenvironmentálních programů z hlediska jejich přínosu pro zlepšení ekologické stability krajiny a ochrany biologické rozmanitosti, rozšířit je o programy na orné půdě, zejména pro cílené zajištění podpory ohrožených druhů zemědělské krajiny (v novém programovém období) a zajistit jejich provázanost s dalšími nástroji ochrany přírody.

Gesce: Mze

Spolugesce: MŽP

Termín: 2013

- Zajistit legislativně administrativní i finanční podporu pro rozvoj a plošné rozšíření šetrných postupů a přírodě blízkých způsobů zemědělského, rybářského a lesnického hospodaření.

Gesce: Mze

Spolugesce: MŽP

Termín: 2020, KT: 2015

- Zvýšit diferenciaci způsobů hospodaření na zemědělském půdním fondu (ZPF) a zlepšit druhovou a prostorovou skladbu lesů. a.

Gesce: Mze

Spolugesce: MŽP, MO

Termín: 2013 a dále průběžně

- Obnovovat mokřadní stanoviště a podporovat jejich toleranci ze strany hospodařících subjektů a omezovat další odvodňování hospodářsky využívaných pozemků v zemědělství a lesnictví.

Gesce: Mze

Spolugesce: MŽP

Termín: Průběžně, KT: 2015

3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot

Cíl:

3.2.1 Zajištění ochrany a péče o nejcenější části přírody a krajiny

Opatření:

- Zajistit odpovídající péči o předměty ochrany všech ZCHÚ v souladu s jejich cíli ochrany a se schválenými plány péče.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zajistit ochranu evropsky významných lokalit (EVL) a ptačích oblastí (PO) a péči o ně v souladu s přijatými soubory doporučených opatření.

- Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Optimalizovat soustavu ZCHÚ z hlediska reprezentativního podchycení nejcennějších částí přírody a krajiny.
- Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

3.2.2 Omezení úbytku původních druhů a přírodních stanovišť

Opatření:

- Zajistit ochranu vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů a udržet stav jejich biotopů
- Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe, MO
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Realizovat záchranné programy pro nejohroženější druhy a koncepce (programy péče) pro management populací dalších vybraných druhů; v mezinárodním kontextu optimalizovat ex-situ ochranu vymírajících druhů (zoologické a botanické zahrady)
- Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zmírňovat negativní následky lidských aktivit (opatření k eliminaci zraňování a usmrcování živočichů, péče o handicapované živočichy aj.)
- Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe, MD, MPO
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit ochranu přírodních stanovišť včetně reprezentativních a unikátních geotopů (charakteristického reliéfu vázaného na geologický podklad) a zabezpečit vhodný management či obnovu vzácných a mizejících typů stanovišť (píščiny, slatiny, narušovaná stanoviště aj.).
- Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe, MO
 Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

3.2.3 Omezení negativního vlivu nepůvodních druhů na biodiverzitu

Opatření:

- Navrhnout a realizovat komplexní a systémová opatření k snížení negativního vlivu nepůvodních druhů (prevence včetně hodnocení nebezpečí, monitoring, včasná reakce, eradikace či dlouhodobá regulace)
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MZe, MPO, MD, MMR
 - Termín: 2015
- Redukovat míru využívání nepůvodních druhů na pozemcích v majetku státu a na ostatním území zajistit podporu omezení jejich využití a regulace v rámci zásad správné zemědělské praxe, lesnického hospodaření a vodohospodářských postupů
 - Gesce: MZe
 - Spolugesce: MŽP, MO
 - Termín: Průběžně, KT: 2013
- Omezit rizika zavlékání a šíření nepůvodních druhů v rámci obchodu a dopravy.
 - Gesce: MPO
 - Spolugesce: MŽP, MD, MZE
 - Termín: průběžně, KT: 2015
- Vytvářet a realizovat programy k potlačení (eradikaci, regulaci) vybraných nepůvodních druhů, případně ve vybraných územích.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MZe, MO
 - Termín: Průběžně, KT: 2015

3.3. Zlepšení kvality prostředí v sídlech

Cíl:

3.3.1 Zlepšení funkčního stavu zeleně v sídlech

Opatření:

- Zajistit zachování a realizaci nových ploch a prvků zeleně jako součástí funkčního a strukturovaného systému sídelní zeleně v sídlech ve vazbě na územní plánování
 - Gesce: MMR
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvýšit funkční kvalitu ploch a prvků zeleně v sídlech a zajistit pěší dostupnost ploch zeleně s rekreační funkcí;
 - Gesce: MMR
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Plánovat a zakládat nové plochy zeleně jak v rozvojových oblastech sídel, tak v původní zástavbě.
 - Gesce: MMR

- Spolugesce: MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvýšit biologickou hodnotu sídelní zeleně podporou uplatnění stanovištně vhodných druhů rostlin (využívání domácích druhů dřevin, zavádění druhově pestrých trávníků do veřejných parků), revitalizací stávajících a realizací funkčních propojení stávajících ploch zeleně a opatřeními k zajištění podmínek pro existenci volně žijících živočichů v sídlech (realizace prvků pro podporu hnízdění ptáků, plazů aj.).
- Gesce: MŽP
Spolugesce: MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvýšit podíl přírodě blízkých postupů a metod při revitalizaci a zakládání ploch zeleně
- Gesce: MŽP
Spolugesce: MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Podpořit stavebně-architektonická řešení staveb vhodně snižujících nároky na zastavěnou plochu (např. podzemní garáže, patrová garážová stání apod.)
- Gesce: MMR
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

3.3.2 Posílení regenerace brownfieldů s pozitivním vlivem na kvalitu prostředí v sídlech

Opatření:

- Zrychlit revitalizaci(regenerovat) brownfieldů zastavěném území sídel s ohledem na komplexní potřeby územního rozvoje a požadavky na kvalitu životního prostředí.
- Gesce: MMR
Spolugesce: MPO, MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Realizovat funkční plochy a prvky zeleně v rámci každého z projektů revitalizace (regenerace) brownfieldů v návaznosti na urbanistickou strukturu sídel.
- Gesce: MMR
Spolugesce: MŽP, MPO
Termín:
- Podporovat přednostní výstavbu na plochách brownfieldů
- Gesce: MMR
Spolugesce: MŽP
Termín: 2015

Cíl:

3.3.3 Zajistit šetrné hospodaření s vodou v sídelních útvarech

Opatření:

- Zvýšit podíl přeměny stávajících nepropustných ploch na propustné (odstavné plochy nebo parkoviště, příliš široké nebo nepoužívané cesty, zpevněné předzahrádky, dvory).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MMR

Termín: 2015

- Zajistit v rámci realizace nově budovaných zpevněných ploch vhodné nakládání se srážkovými vodami (zasakování, akumulace nebo odpar dešťové vody - propustná dlažba využívající vegetačních tvárnic, zatravněných spár nebo porézních materiálů, zatravněné střechy atd.).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MMR

Termín: 2015

- Zvýšit podíl ploch zeleně, jejichž součástí je vhodné retenční opatření (zasakovací průlehy, rýhy nebo šachty, retenční příkopy, apod.).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MMR, MZe

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zvýšit podíl opatření vedoucích k zachycení a následnému využití srážkové a užitkové vody v místě (retenční nádrže, podzemní jímky).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MMR, MPO, MZe

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Revitalizovat vodní toky v sídelních útvarech.

Gesce: MZe

Spolugesce: MŽP, MMR

Termín: Průběžně, KT: 2015

4. Bezpečné prostředí

4.1 Předcházení rizik

Cíl:

4.1.1 Předcházení následkům přírodních nebezpečí (povodně, sucha, svahové nestability, skalní řícení, eroze, silný vítr, emanace radonu a methanu)

Opatření:

- Zmapovat a kategorizovat oblasti ohrožené přírodním nebezpečím.
Gesce: MŽP
Spolugesce: SÚJB, MMR, MF, MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Realizovat monitoring vybraných ohrožených oblastí.
Gesce: MŽP
Spolugesce: SÚJB, MMR, MF, MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zpracovat návrh regulace činnosti v ohrožených oblastech.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Snižovat povodňová rizika prostřednictvím Plánů pro zvládnání povodňových rizik.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Usilovat o stabilizaci vodního režimu v krajině s cílem předcházet riziku povodní a dlouhotrvajícího sucha prostřednictvím realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Omezit negativní vliv působení hluku na zdraví lidí a ekosystémy.
Gesce: MZd
Spolugesce: MŽP, MD, MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Snižovat rozsah krajiny narušené dobýváním nerostů.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, ČBÚ, MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Šetrně nakládat s půdou (ochrana proti erozi a degradaci půdy).
Gesce: MŽP

Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015

Cíl:

4.1.2 Předcházení vzniku antropogenních rizik

Opatření:

- Rozšiřovat sledování znečištění půdy a zemědělských plodin zvláště nebezpečnými látkami – PCB, dioxiny, těžkými kovy, polyaromatickými uhlovodíky apod. v oblastech s možnými riziky (staré ekologické zátěže, havarijní znečištění).

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Sledovat expozice a dopady polutantů ze sanovaných ekologických zátěží na zdraví lidí a monitoring složek životního prostředí vztahující se k sanovanému místu.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZd
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Definovat a aplikovat preventivní opatření vedoucí k předcházení vzniku kontaminovaných míst a případů ekologické újmy.

Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Stanovit pravidla pro bezpečné nakládání s nebezpečnými odpady s cílem v maximální možné míře omezit negativní vliv nebezpečných odpadů na životní prostředí a lidské zdraví.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZd
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zefektivnit kontrolu pohybu nebezpečných odpadů a plnění povinností původců odpadů spojených s pohybem nebezpečných odpadů (např. efektivní elektronizací vybraných ohlašovacích a evidenčních povinností).

Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín:

- Omezit výrobu, dovoz a používání nebezpečných chemických látek vzbuzujících mimořádné obavy.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Kontrolovat rizika nebezpečných chemických látek povoláním jejich výroby, dovozu a používání.

- Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zefektivnit organizační a technická opatření ke snížení pravděpodobnosti vzniku závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: 2015
 - Realizovat systém umístování nebezpečných objektů a zařízení v odpovídajících vzdálenostech od obytných oblastí.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Zefektivnit rozhodovací proces o nakládání s GMO založený na vědeckém hodnocení rizik, a to na národní i EU úrovni, a současně zabezpečit informování a účast veřejnosti.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe, MZd
Termín: 2015
 - Znovuzískávat a zneškodňovat regulované látky poškozujících ozonovou vrstvu za použití závazných technologií.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Zajistit kontrolu úniků látek poškozujících ozonovou vrstvu z chladicích zařízení a podpořit výměnu starých technologií s obsahem regulovaných látek za nové technologie s obsahem látek, které mají nulový potenciál poškozování ozonové vrstvy (ODP) a zároveň co nejmenší potenciál globálního oteplování (GWP).
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: 2015
 - Zajistit náhradu za halonové hasicí přístroje a systémy požární ochrany, které spadají do kategorie tzv. kritického použití dle nařízení Komise (EU) č. 744/2010 , kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1005/2009 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, s ohledem na kritická použití halonů.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV
Termín:

4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

Cíl:

4.2.1 Prevence a zmírňování následků krizových situací na životní prostředí

Opatření:

- Zkvalitnit systémy včasného varování.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV
Termín: Průběžně, KT: 2015
- V rámci environmentální bezpečnosti snižovat riziko vzniku a negativních dopadů krizových situací vzniklých přírodními a antropogenními vlivy na životní prostředí systémem mitigačních a adaptačních opatření.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, MZe, MD
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvyšovat odolnost životního prostředí a ekosystémů proti působení krizových situací způsobených přírodními zdroji rizik³⁶ (katastrofální nedostatek vody, silné mrazy, silné větry, dlouhodobé inverzní situace, katastrofální sesuvy půd, šíření škůdců a chorob).
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV, MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvyšovat odolnost životního prostředí a ekosystémů proti následkům krizových situací způsobených antropogenními zdroji rizik³⁷ (závažné havárie, poruchy kritické infrastruktury, terorismus orientovaný proti životnímu prostředí).
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV, MPO, MD, MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvyšovat odolnost prvků kritické infrastruktury na národní úrovni v souladu s jednotnými postupy v rámci EU.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV
Termín: Průběžně, KT: 2015

³⁶ Viz předcházení přírodních rizik – cíl 4.1.1

³⁷ Viz předcházení antropogenních rizik – cíl 4.1.2

VI. Nástroje realizace politiky ŽP

V počátcích ovlivňování stavu životního prostředí pomocí politik se uplatňovaly prakticky výhradně nástroje normativní (též označované jako administrativní), založené na donucovací pravomoci orgánů státní správy. Další nástroje se začaly postupně uplatňovat s ohledem na zjištění, že normativní nástroje nepokrývají všechny možnosti prosazování principů ochrany životního prostředí. Dnes používaný soubor sestává ze vzájemně se doplňujících nástrojů, mezi které Šestý akční program EU pro životní prostředí počítá: právní požadavky (opatření, která ukládají povinnosti a kontrolují jejich plnění), transfer technologií, tržní nástroje, výzkum, opatření týkající se odpovědnosti za životní prostředí, „zelené“ veřejné zakázky a dobrovolné nástroje a dohody, a další.

Níže jsou uvedeny typy nástrojů, které budou nejvíce využívány k realizaci cílů a opatření SPŽP.

Normativní (administrativně-právní) nástroje představují zejména ukládání povinností ve formě různých zákazů, příkazů a omezení, z nichž pro adresáty vyplývá povinnost něčeho se zdržet, něco strpět nebo něco konat v zájmu ochrany životního prostředí. Tyto povinnosti jsou stanoveny buď přímo zákonem, nebo mohou být uloženy na základě zákona a v jeho rámci normativním nebo individuálním aktem příslušného orgánu ochrany životního prostředí.

Mezi administrativně-právní nástroje dále patří různá povolení, souhlasy, stanoviska či vyjádření vydávaná orgány ochrany životního prostředí, která jsou buď předpokladem určité zákonem označené činnosti s případnými podmínkami pro její uskutečňování (zpravidla jde o povolení), nebo podmínkou pro vydání povolení (zpravidla jde o souhlas či stanovisko), nebo jsou jako vyjádření požadovaným podkladem pro vydání určitého rozhodnutí. K administrativně-právním nástrojům bývají řazeny rovněž standardy (které vyjadřují různé druhy požadavků na zachování určitého nezbytného nebo alespoň ještě únosného a dosažitelného stavu životního prostředí), kategorizace objektů ochrany a zdrojů ohrožování životního prostředí, kontrola a dozor, právní odpovědnost (odpovědnost za ztráty na životním prostředí a delikt ní odpovědnost) a výkon rozhodnutí.

Opatření:

- Zlepšit právní vymahatelnost složkových právních předpisů.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Vyhodnocovat a odstraňovat nekonzistenci právních předpisů, jejichž aplikace se dotýká oblastí životního prostředí a nakládání se zdroji.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvýšit nároky na aplikovatelnost a využívání metodik certifikovaných orgány státní správy.

- Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Připravit návrh zákona na ochranu půdy tak, aby ochrana dvou plošně nejvýznamnějších skupin půd, půdy zemědělské a půdy lesní, byla upravena analogickými legislativními a ekonomickými nástroji (v návaznosti na přijetí rámcové směrnice pro ochranu půdy měnící směrnici 2004/35/ES).
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: 2015
 - Předložit věcný záměr novely horního zákona, která zajistí hospodárné využívání zásob nerostných surovin.
Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: 2012
 - Vytvořit legislativní a metodické podmínky pro širší uplatnění přírodě blízkých metod rekultivace těžbou zasažených území
Gesce: MŽP,
Spolugesce: MPO, MMR
Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Implementovat nový zákon o ochraně ovzduší a jeho prováděcí předpisy do praxe a novelizovaný zákon o integrované prevenci, který tvoří širší právní rámec pro povolování významných průmyslových zařízení a obsahuje i pravidla pro aplikaci BAT.
Gesce: MŽP, KÚ, obce
Spolugesce:
Termín: od července 2012 dále
 - Podporovat individuální přístup, založený na aplikaci BAT, k významným zdrojům znečišťování ovzduší.
Gesce: MŽP, KÚ
Spolugesce:
Termín: od roku 2012 průběžně, KT: 2015
 - Zavést povinné energetické standardy pro nové budovy od roku 2013.
Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: 2012
 - Optimalizovat legislativní nástroje ochrany přírody a krajiny, zejména:
 - i. upravit legislativní zakotvení ÚSES, především ve vztahu k předpisům v oblasti územního plánování a pozemkových úprav,
 - ii. zavést právní úpravu k ochraně a zajištění migrační prostupnosti krajiny a posílit metodickou podporu v oblasti jejího zajištění,

- iii. stanovit podmínky ochrany významných krajinných prvků a limity pro využití jejich území,
- iv. upravit koncept zvláštní druhové ochrany s důrazem na ochranu biotopů a zavést ochranu přírodních stanovišť,
- v. optimalizovat právní úpravu související s nepůvodními druhy organismů (v koordinaci s vývojem v rámci EU) s důrazem na odstranění nekonzistence předpisů, propojení postupu v oblasti ochrany přírody s fytosanitárními a veterinárními předpisy a řešení zdrojů a vektorů v oblasti obchodu a dopravu,
- vi. revidovat a komplexně právně upravit oblast legislativně- ekonomických aj. nástrojů v oblasti ochrany přírody (náhrady škod, újmy, směna a výkup pozemků, nápravná opatření aj.).

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Legislativně upravit hospodaření na zemědělské půdě s cílem snížení jejich erozního ohrožení (zmenšení velikosti půdních bloků a přísnější kritéria pro jejich vymezování, vyšší odpovědnost majitelů a uživatelů pozemků za způsobené škody).

Gesce: MZe

Spolugesce: MŽP

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Sledovat a vyhodnocovat účinnost zákona ve vztahu k využívání méně kvalitních půd a brownfieldů pro realizaci investičních záměrů.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZe

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Právně zakotvit ochranu ploch zeleně v sídlech a ochranu stanovišť stávající i plánované výsadby trvalé zeleně a optimalizovat normativní nástroje územního plánování a ochrany přírody a krajiny ve vztahu k požadavkům na funkce systému sídlení zeleně, vymezit funkční náplň „systému sídlení zeleně“ jako nástroje územního plánování³⁸ pro plánování, ochranu a správu zeleně v sídlech.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MMR

Termín: 2015

- Zachovat míru právní ochrany životního prostředí i při řešení hospodářských krizí a škod.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

³⁸ (příloha č. 7 vyhlášky č. 500/2006 Sb. ke stavebnímu zákonu)

Ekonomické a tržní nástroje - patří mezi ně tzv. nástroje negativní stimulace – poplatky, sankce, popř. daně – a nástroje pozitivní stimulace, tj. různé formy podpory. V současné době se v České republice v oblasti podpor využívá celá řada možností, jak z domácích zdrojů (SFŽP ČR, resortní programy), tak i ze zdrojů zahraničních včetně Evropské unie (např. Fond soudržnosti, strukturální fondy, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, program LIFE+). Tržní nástroje nelze chápat jako úzce vymezené nástroje ve specifických oblastech, ale je nutné je nahlížet ze širší perspektivy souvislostí tří pilířů udržitelného rozvoje – ekonomické, environmentální a sociální oblasti. V této souvislosti je třeba vzít v úvahu zejména problematiku reformy škodlivých podpor.

Opatření:

- Zajistit dostatečné finanční zdroje pro efektivní uplatnění podpůrných nástrojů, zejména na národní úrovni, zajistit stabilní strukturu příjmů pro tyto zdroje.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Hodnotit nově zaváděné podpory z pohledu dopadů na životní prostředí ex ante.
Gesce: všechny resorty
Spolugesce:
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Optimalizovat nastavení podpor (PRV, Operační programy, národní programy aj.) s cílem posílit pozitivní synergické efekty v oblasti životního prostředí a vyloučit negativní dopady.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MF, MMR, MZe
Termín: 2012-13
- Nastavit pravidla pro Evropský systém emisního obchodování po roce 2013 (gesce: MŽP, termín: postupná implementace do konce roku 2012).
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: postupná implementace do konce roku 2012
- Efektivně využít prostředky z prodeje emisních povolenek a flexibilních mechanismů Kjótského protokolu (zejména tzv. AAU - jednotky přiděleného množství).
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO
Termín: 2012
- Rozšířit aplikaci principu zpoplatnění externalit v dopravě.
Gesce: MF, MD
Spolugesce: MPO, MŽP
Termín: v závislosti na revizi směrnice o zdanění energetických produktů a elektřiny (2003/96/ES) a směrnice o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly

(1999/62/ES), KT: 2015

- Podporovat u výrobků internalizaci externalit spojených s nakládáním s odpady z nich vzniklých (systémy zpětného odběru, rozšířená odpovědnost výrobců, informační kampaně, hodnocení životního cyklu výrobků, atd.).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Nastavit nově poplatky za ukládání odpadů na skládky tak, aby došlo minimálně k vyrovnání nákladů tohoto, z pohledu ochrany životního prostředí nejméně vhodného, způsobu nakládání s odpady s náklady vhodnějšího způsobu (tzn. energetického využití).

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 2014

- Pravidelně analyzovat efekty poplatků ve složkových zákonech a v případě potřeby navrhnout jejich úpravu tak, aby účinně podporovaly realizaci opatření a dosahování cílů formulovaných v kapitole IV. Prioritně se zaměřit na analýzu dopadu významných změn v legislativní úpravě vždy rok po nabytí účinnosti, tj. následovně (či dle přijetí příslušné úpravy):

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 2012 (odvody dle zákona o ochraně ZPF), 2013 (poplatky dle nového zákona o ochraně ovzduší), 2017 (poplatky za ukládání odpadů na skládky)

- Zvýšit sazbu poplatků dle §88 vodního zákona za odběr podzemní vody tak, aby minimálně odpovídala úrovni průměrné ceny za odběr povrchové vody.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZe

Termín: v návaznosti na novelu vodního zákona, KT: 2015

- Udržet současnou výši odvodů za hektar za odnětí ze zemědělského půdního fondu bez výjimek (tj. výše základních odvodů za hektar se bude měnit pouze při změnách úředních cen zemědělských pozemků).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZe

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zvýšit efektivitu ekonomických nástrojů za účelem podpory plnění cílů ochrany zvláště chráněných území, lokalit soustavy Natura 2000 a zajištění ochrany zvláště chráněných druhů a podmínit podpory (např. agro-environmentální opatření aj.) s plněním těchto cílů.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZe, MMR, MF

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zajistit finanční prostředky na zachování biodiversity a zlepšení stavu krajiny (např. revitalizační, přírodě blízká protipovodňová, protierozní opatření, přírodě bližší a alternativní formy hospodaření v lesích, realizace záchranných programů a potlačování nepůvodních druhů).
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MF, MZe, MMR
 - Termín: KT: 2015
- Podmínit podporu z veřejných zdrojů realizací opatření, která nezhoršují stav přírody a krajiny (včetně preference využívání domácích druhů namísto geograficky nepůvodních druhů), vodní režim a stav vod a u nichž nedochází k záboru půdy a zvyšování eroze
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MF, MMR, MZe
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit strukturované finanční zdroje pro zajištění prostupnosti migračních bariér, zejména dopravních staveb, a na zpracování migračních studií
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MD
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Optimalizovat dotační podmínky programů na podporu a regeneraci bydlení ve vztahu k ochraně zeleně, živočichů v sídlech a k vhodnému nakládání se srážkovými vodami a ýrušit výjimky ze zpoplatnění odvádění srážkových vod do stokových sítí či vodních toků.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MF, MMR, MZe
 - Termín: KT: 2015
- Zpracovat metodu oceňování ekosystémových služeb poskytovaných určitými typy ekosystémů s vazbou na řešení této problematiky v EU.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MF, MZe,
 - Termín: KT: 2015

Informační nástroje – pro podporu výkonu státní správy, efektivní sledování, vyhodnocování a publikování informací o stavu životního prostředí slouží Jednotný informační systém životního prostředí, jež je tvořen dílčími agendovými a integračními informačními systémy. Na základě automatizované práce s informacemi prostřednictvím těchto elektronických systémů je možné efektivně analyzovat a hodnotit vývoj složek ŽP, lépe pochopit jejich vzájemné vazby a empiricky podporovat ostatní nástroje politiky životního prostředí, resp. podílet se na dosažení cílů politiky ŽP.

Jednotný informační systém životního prostředí je v rezortu budován na základě tzv. "kompetenčního zákona" a představuje zdroj informací ke správnému a efektivnímu rozhodování a uplatňování nástrojů environmentální politiky, k dodávání správných a

včasných informací o životním prostředí a k uspokojování širokých informačních požadavků veřejné správy i veřejnosti samotné. Způsob zpřístupňování těchto informací je popsán v Informační strategii MŽP na roky 2011 – 2014, na jejímž základě jsou vytvářeny metodiky informační podpory státní politiky ŽP.

V souvislosti s budováním a konsolidací JISŽP je nezbytné podporovat propojování JISŽP s evropskými informačními systémy zaměřenými na oblast životního prostředí, resp. využívání služeb těchto systémů. Zejména pak jde o ty systémy a služby, které vznikají na základě programu GMES a SEIS.

Opatření:

- Rozvíjet JISŽP na základě deklarovaných cílů a priorit SPŽP.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZd, MF
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Koordinovat aktivity směřující k budování a využívání systémů GMES pro potřeby managementu ŽP
Gesce: MŽP
Spolugesce: MŠMT, MD
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Vytvořit jednotný informační systém o nepůvodních druzích (sjednocení informací z oblasti ochrany přírody a fytoosanitární a veterinární oblasti) a navázat jej na mezinárodní databáze – MŽP, MZe
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015

Monitoring a příprava hodnotících zpráv - nezbytnou součástí působení v EU a zapojení se do mezinárodních struktur je také sběr informací, pravidelné předávání požadovaných informací a zpráv (tzv. reporting) a jejich výměna a pravidelné vyhodnocování.

Opatření:

- Optimalizovat národní síť imisního monitoringu ve vztahu k požadavkům evropské i národní legislativy ochrany ovzduší a zajistit dlouhodobé financování provozu státní sítě imisního monitoringu.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MZd, MF
Termín: 2013
- Zavést pravidelné vyhodnocování politik a opatření ke snižování emisí skleníkových plynů podle jednotné metodiky.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MPO, MMR, MZe, MD
Termín: 2015

- Zavést pravidelné vyhodnocování již implementovaných adaptačních opatření na změnu klimatu a identifikace nových adaptačních aktivit.
 Gesce: Resorty ve spolupráci s kraji
 Spolugesce:
 Termín: 2015
- Revidovat a aktualizovat stávající systém získávání relevantních analytických dat pro potřeby vyhodnocování změn v oblasti životního prostředí, resp. přírody a krajiny z hlediska jeho funkčnosti, a to s přihlédnutím k potřebě jeho institucionálního, finančního a personálního zajištění.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zahájit komplexní sledování vývoje krajiny s využitím kvantitativního a kvalitativního monitoringu stavu jednotlivých složek krajiny a dynamiky změn ve využívání krajiny tak, aby bylo možné vyhodnocovat působení různých vlivů na funkční využití krajiny a vzájemný vztah těchto vlivů, a vyhodnocovat tak stav krajiny jako celku.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit sledování relevantních dat pro vyhodnocování změn v oblasti přírody a krajiny vedoucí k návrhům opatření a k vyhodnocování účinnosti opatření k dosažení cílů strategických a koncepčních dokumentů, zejména SPŽP (monitoring stavu a změn v krajině jako výchozího nástroje pro formulaci potřeb ochrany a péče o krajinu, včetně ÚSES z hlediska naplňování ekologických funkcí, kvantitativní i kvalitativní úroveň urbanizace, sledování účinnosti opatření ke zlepšení prostupnosti krajiny apod.).
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Vytvořit a zajistit monitoring nepůvodních druhů s cílem doplnit a propojit existující systémy ve fytoosanitární a veterinární oblasti.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit funkční a efektivní systém soustavného (průběžného) monitoringu stavu předmětů ochrany ZCHÚ, EVL a PO s ohledem na naplňování cílů ochrany jednotlivých území a efektivitu jejich ochrany a prováděné péče o ně, stavu populací vzácných a ohrožených druhů a jejich biotopů s ohledem na efektivitu jejich ochrany a provádění péče o ně.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015

- Sledovat a vyhodnocovat stav browfieldů zejména z hlediska jejich počtu, typu, velikostní struktury, majetkoprávních vztahů a ekologického stavu – MMR, MPO, MŽP.
 - Gesce: MPO
 - Spolugesce: MŽP, MMR
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Doplnit systém vhodných indikátorů pro sledování stavu ŽP a vyhodnocování SPŽP a vytvořit kritéria pro vyhodnocování prevence a zmírňování následků krizových situací na životní prostředí.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvyšovat počet obcí, které mají zveřejněnu zprávu o životním prostředí.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015

Dobrovolné nástroje jsou takové aktivity podnikatelských a jiných subjektů, které směřují ke snižování negativních dopadů jejich činnosti na životní prostředí, přičemž jsou těmito subjekty zaváděny a realizovány na základě jejich svobodného (dobrovolného) rozhodnutí a jdou nad rámec požadavků platných legislativních norem.

Základními principy dobrovolných nástrojů jsou:

- dobrovolnost - v legislativě není nikde stanovena povinnost jejich uplatňování;
- prevence - soustředí se na odstraňování příčin environmentálních problémů, nikoliv jejich důsledků (odstraňování škod);
- systematický přístup - záměrné působení na ty oblasti a činnosti organizace, které mají negativní vliv na životní prostředí.

Využívání dobrovolných nástrojů (či dobrovolných environmentálních aktivit) na podnikové úrovni má proto velký význam jak pro podnik samotný, tak pro společnost jako celek. Preventivní zaměření dobrovolných nástrojů vede k ozdravení životního prostředí a značně tak přispívá k realizaci udržitelné výroby i spotřeby, resp. udržitelného rozvoje. Na úrovni podniku se pak projevují i další přínosy, např. zvyšování konkurenceschopnosti, budování lepší image či úspory provozních. V České republice se v současnosti využívají předně tyto dobrovolné nástroje: označování ekologicky šetrných výrobků, zavádění systémů environmentálního řízení (EMAS, ISO 14001), čistší produkce, zelené veřejné zakázky a dobrovolné dohody. Patří mezi ně i hodnocení životního cyklu nebo ekodesign.

- Uzavírat dobrovolné dohody s významnými znečišťovateli za účelem snižování dopadů na životní prostředí nad rámec legislativních požadavků.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zajistit podporu dobrovolnických aktivit a dalšího zapojování veřejnosti do péče o přírodní prostředí a jeho ochrany
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Využívat Národního programu čistší produkce k rozšiřování informací o možnostech aplikace eko-efektivních opatření v podnicích a podpoře realizace konkrétních projektů.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce: MPO
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Podporovat uplatňování moderních nástrojů environmentálního řízení v podnicích a dalších organizací, především realizací Národního programu EMAS.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Podporovat rozšiřování výrobků s nižšími environmentálními dopady, zejména prostřednictvím Národního programu environmentálního značení a Pravidel uplatňování environmentálních požadavků při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zvyšovat počet obcí, které aplikují Místní agendu 21
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Podporovat certifikaci lesů s využitím systémů PEFC a FSC jako nástrojů k prosazování trvale udržitelného obhospodařování lesů
 - Gesce: MZe
 - Spolugesce: MŽP
 - Termín: Průběžně, KT: 2015

Programové nástroje (někdy označované též jako koncepční), v širším slova smyslu **nástroje strategického plánování**, mezi které patří zejména strategie, politiky, koncepce, programy a plány, jsou stěžejní částí uplatňování Státní politiky životního prostředí. Nezbytnou podmínkou jejich účinnosti je vzájemná provázanost navrhovaných cílů a jejich nedílnou součástí je často i posouzení vlivu na životní prostředí (SEA). V rámci těchto nástrojů je také obvykle navržena změna nebo vytvoření ostatních typů nástrojů, včetně způsobu jejich uplatnění. Příkladem nástroje tohoto typu je samotná SPŽP ČR a dále také Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky. Na úrovni municipalit je nejvýznamnějším dobrovolným programovým nástrojem místní Agenda 21.

Opatření:

- Zpracovat národní program snižování emisí ČR v návaznosti na přijetí nového zákona o ochraně ovzduší.
Gesce: MŽP
Spolugesce:
Termín: pol. r. 2013
- V návaznosti na přijetí nového zákona o ochraně ovzduší zpracovat nové programy ke zlepšení kvality ovzduší pro zóny a aglomerace, na jejichž území dochází k překračování imisních limitů.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (KÚ a obce)
Termín: do 18 měsíců po skončení kalendářního roku, ve kterém došlo k překročení imisního limitu, nejdříve pol. r. 2014
- Integrace a aktualizace témat z oblasti ochrany biodiverzity (včetně geodiverzity), podpory ekologických funkcí krajiny a jejího udržitelného využívání (včetně šetrného cestovního ruchu) do relevantních státních koncepcí/strategií/politik.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (státní správa)
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Aktualizovat Národní lesní program (NLP) po roce 2013 jako nástroj trvale udržitelného lesního hospodaření
Gesce: MZe
Spolugesce: MŽP
Termín: KT: 2015
- Aktualizovat Národní strategii regenerace brownfieldů – MMR, MPO, MŽP
Gesce: MPO
Spolugesce: MMR, MŽP
Termín: 2015

Institucionální nástroje upravují fungování institucí veřejné správy v oblasti kontroly trhu, bezpečnosti, omezování rizik atd. Tyto nástroje by měly být efektivní, koordinované a veřejností kontrolovatelné, tj. prostor pro korupci by měl být omezen na nejvyšší možnou míru. Instituce veřejné správy mají jít v uplatňování zásad politiky životního prostředí příkladem (např. v rámci environmentálně šetrných veřejných zakázek).

- Zahrnout podmínky ochrany ovzduší do veřejných soutěží na zakázky měst a krajů.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (kraje, obce)
Termín: Průběžně, KT: 2015
Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zajistit potřebnou metodickou podporu a vzdělávání státní správy a posilovat odbornou i personální kapacitu Policie a dalších orgánů zapojených do kontroly a vymáhání práva ŽP.
 Gesce: MŽP, MV
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zlepšit metodickou podporu výkonu státní správy, zkvalitnit činnost autorizovaných osob i státních organizací a veřejné správy ve vztahu k ochraně životního prostředí, resp. ochraně přírody a krajiny, včetně vhodného hospodaření v nivách, ekologické správy vodních toků, vymezení a realizaci ÚSES i vymezení, ochrany a správě systému sídlení zeleně.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MV (státní správa)
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Posílit vymahatelnost odpovědnosti vlastníků pozemků za plnění povinností plynoucích ze složkových právních předpisů.
 Gesce: MV (státní správa)
 Spolugesce:
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zachování současného podílu lesů ve vlastnictví státu a posílení jeho zodpovědnosti za hospodaření s těmito lesy ve větším souladu s přírodními procesy pro lepší plnění všech jeho funkcí a zajistit ve zvláště chráněných územích a u vybraných zvláště chráněných druhů v co nejvyšší míře státní vlastnictví pozemků z důvodu snížení finančních nákladů na újmu a z důvodu sjednocení péče a managementu.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe, MO, MMR
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Zajistit pozemkové zdroje pro realizaci opatření k obnově vodního režimu krajiny a k realizaci ÚSES.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MZe, MMR
 Termín: Průběžně, KT: 2015
- Analyzovat stav a vytvořit podmínky pro systémové řešení a správu kompenzačních apod. opatření v oblasti ochrany přírody u záměrů hrazených státem.
 Gesce: MŽP
 Spolugesce: MMR, MD
 Termín: 2015
- Zajistit dozor z hlediska ochrany životního prostředí ve vztahu k lesům v jednotlivých složkových zákonech
 Gesce: MŽP
 Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

Výzkum a vývoj má svými výstupy vést ke snižování negativních vlivů lidských aktivit na životní prostředí, zajišťovat nápravu a odstraňování vzniklých škod i monitorování změn kvality životního prostředí. Nové technologie představují značný potenciál pro ochranu a zlepšování životního prostředí a udržitelný rozvoj.

Opatření:

- Podporovat výzkum zaměřený na snižování energetické náročnosti technologií, příp. na technologické postupy a zařízení vedoucí ke snižování emisí znečišťujících látek do ovzduší (potenciální BAT).
Gesce: MŠMT
Spolugesce: MPO, MŽP, MF, MZe
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Posílit výzkum, vývoj a využívání environmentálně šetrných technologií a postupů při těžbě, dopravě a zpracování surovin.
Gesce: MPO
Spolugesce: MŽP
Termín: 2020
- Posílit finančně výzkum a vývoj v oblasti scénářů změny klimatu a identifikace a monitorování jejich dopadů.
Gesce: MŠMT, RVVI, GA ČR, TA ČR
Spolugesce: MŽP
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Posílit finanční podporu a tématickou preferenci výzkumu a vývoje v oblastech poznání a vyhodnocení antropogenních vlivů na jednotlivé složky životního prostředí se zaměřením na snižování environmentální zátěže zejména při využívání přírodních zdrojů a na eliminaci a prevenci negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí i na lidské zdraví.
Gesce: MŠMT, RVVI, GA ČR, TA ČR
Spolugesce: MŽP, MZd
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Posílit finanční podporu a tématickou preferenci tvorby nástrojů a technologií k identifikaci, sledování, predikci, prevenci a zmírňování přírodních rizik a monitorování jejich dopadů.
Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (státní správa)
Termín: Průběžně, KT: 2015
- Posílit podporu výzkumu biodiverzity, ekosystémových služeb a funkcí a možností jejich ochrany, zejména v následujících oblastech:
 - i. ochrany druhů a přírodních stanovišť a podmínek pro jejich zachování

- ii. přírodě bližších forem hospodaření a udržitelnost zemědělského, rybářského a lesního hospodaření
- iii. nepůvodních druhů, jejich vlivu v oblasti biodiverzity i hospodářství a veřejného zdraví a návrh vhodných opatření technických a jiných řešení zajištění migrační prostupnosti migračních bariér
- iv. vyhodnocování vlivu sídelní zeleně na lokální klima, mikroklima a odtokové poměry
- v. metodologie ekosystémových služeb
 - Gesce: MŠMT, RV VVI, TA ČR, GA ČR
 - Spolugesce: MŽP, MZe,
 - Termín: Průběžně, KT: 2015
- Podporovat výzkum a analýzy zaměřené na nákladovou efektivnost politik, vedoucí k minimalizaci nákladů na dosažení cílů vytýčených v SPŽP.
 - Gesce: MŠMT, RV VVI, TA ČR, GA ČR
 - Spolugesce: MŽP, MZe,
 - Termín: Průběžně, KT: 2015

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta je dlouhodobý preventivní nástroj v životním prostředí, který směřuje k omezení budoucích škod na životním prostředí způsobených nedostatečnými znalostmi či neinformovaností, a z toho vyplývajícím nekompetentním rozhodováním, např. na úrovni firem, úřadů či jiných institucí. Důležitou roli hraje v této oblasti rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání v oblastech zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků.

Rozvoj environmentálních znalostí, dovedností a postojů je v konečném důsledku předpokladem ke zvyšování konkurenceschopnosti České republiky, neboť české podniky a firmy potřebují dostatečný počet lidských zdrojů (pro tzv. green jobs), aby mohly v budoucnu pružně reagovat na zavádění environmentálně šetrných technologií a ekoinovací v průmyslu. Zároveň se jedná o předpoklad, že zaměstnanci budou přinášet další prostředky podnikům ve formě úspor energií, zdrojů.

Důležitým předpokladem pro šetrný přístup veřejnosti ke svému okolí je kvalitní způsob poskytování informací a poradenství v oblasti životního prostředí a jeho dílčích částech (ovzduší, voda, půda, apod.). K tomu je zapotřebí rozvíjet i principy, jež jsou součástí tzv. Aarhuské úmluvy (publikované pod č. 124/2004 Sb.m.s.) a zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Opatření:

- Zabezpečit odpovídající znalosti a informovanost v problematice životního prostředí u zaměstnanců resortů a všech stupňů veřejné správy.
 - Gesce: MŽP
 - Spolugesce:

- Termín: Průběžně, KT: 2015
- Využívat všech stupňů všeobecného vzdělávání (včetně předškolního a mimoškolního), odborné přípravy i dalšího vzdělávání dospělých ke zvyšování environmentální gramotnosti.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MŠMT

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Zvyšovat environmentální povědomí veřejnosti o životním prostředí podporou systematické informovanosti, osvěty a ekoporadenství.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Poskytovat kvalitní informace o úrovních znečištění pro účely rozhodování podle zákona o ochraně ovzduší.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Podporovat šíření informací o negativních dopadech spalování nekvalitních paliv na kvalitu ovzduší a lidské zdraví a o možnostech ekologického vytápění.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZd

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Podporovat osvětu o možnostech čerpání dotací na snižování emisí znečišťujících látek do ovzduší a na realizaci opatření ke zlepšení kvality ovzduší.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Zvyšovat obecné povědomí o významu biodiverzity, krajinných hodnot, vyrovnaného vodního režimu a o příznivém vlivu vody a zeleně v sídlech

Gesce: MŽP

Spolugesce: MŠMT

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Prohlubovat veřejnou i správní osvětu komplexních a příznivých účinků opatření k obnově vodního režimu krajiny a aktivně posilovat pozici veřejnosti a podporovat její účast na plánování v oblasti vod.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MŠMT, MZe

Termín: Průběžně, KT: 2015
 - Podporovat vhodné formy zapojení veřejnosti do ochrany, správy a plánování krajiny a do rozhodování o využívání krajiny ve smyslu Evropské úmluvy o krajině.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MV (státní správa)

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zajistit účinnou aplikaci Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (tzv. Aarhuská úmluva).

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Zvyšovat povědomí veřejnosti a provozovatelů relevantních průmyslových činností o problematice BAT, vývoji v této oblasti a otázkách aplikovatelnost.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO, MZe

Termín: Průběžně, KT: 2015

VII. Mezinárodní spolupráce

Účinná ochrana životního prostředí vyžaduje komplexní a koordinovaný přístup přesahující hranice států. V kontextu pokračující globalizace proto neustále narůstá význam mezinárodní spolupráce, jakožto jediné efektivní cesty k řešení globálních a regionálních, ale i národních environmentálních problémů. Mezinárodní spolupráci v oblasti životního prostředí charakterizuje v posledních letech vysoká dynamika, která se projevuje v rostoucím počtu vznikajících mezinárodních institucí a uzavíraných mnohostranných a dvoustranných smluv či jejich změn.

Se vstupem do Evropské unie ČR získala příležitost intenzivněji se zapojovat do dialogu na mezinárodní úrovni a podílet se na řešení existujících problémů v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje, především v rámci Organizace spojených národů (OSN), Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Rady Evropy (RE), Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), mnohostranných a dvoustranných environmentálních smluv a zahraniční rozvojové spolupráce.

Opatření související s členstvím v EU

- Plnit závazky plynoucí ze stávající environmentální legislativy EU, průběžně snižovat množství řízení proti ČR pro neplnění závazků vyplývajících ze Smlouvy o EU.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Aktivně vystupovat při projednávání nových legislativních, nelegislativních a strategických dokumentů EU (nová politika životního prostředí na evropské úrovni po roce 2012, nová kohezní politika po roce 2013, nový finanční rámec rozpočtu EU, atd.) na všech úrovních projednávání ve strukturách EU s cílem prosazovat zájmy ČR.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Aktivně působit v evropských institucích – např. Evropská agentura pro životní prostředí, síť inspektorů IMPEL (Implementation and Enforcement of Environmental Legislation).

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

Opatření v oblasti spolupráce s mezinárodními organizacemi

- Aktivně se zapojovat do spolupráce a aktivit v rámci mezinárodních mezivládních organizací a programů globálního i regionálního charakteru zabývajících se problematikou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje (UNEP, CSD, EHK OSN, OECD atd.) a uplatňovat v národních podmínkách standardy a plnit závazky přijaté v rámci členství ČR v těchto mezinárodních organizacích.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (státní správa)
Termín: 2020

- Usilovat o racionalizaci a zefektivnění mezinárodní správy udržitelného rozvoje a životního prostředí jak ve vztahu k návrhům na vznik nových mezinárodních institucí, tak i ve vztahu k vnitřním reformám stávajících mezinárodních organizací (zejména např. o vnitřní reformu OSN).

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZV
Termín: 2020

- Zapojit se do vyjednávání vzniku nových pro ČR relevantních mezinárodních organizací a iniciativ zabývajících se problematikou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZV
Termín: 2020

Opatření v oblasti plnění mnohostranných smluv

- Aktivně se zapojovat do spolupráce a aktivit v rámci mezinárodních mezivládních organizací a programů globálního i regionálního charakteru zabývajících se problematikou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje (UNEP, CSD, EHK OSN, OECD atd.) a uplatňovat v národních podmínkách standardy a plnit závazky přijaté v rámci členství ČR v těchto mezinárodních organizacích.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MV (státní správa)
Termín: 2020

- Usilovat o racionalizaci a zefektivnění mezinárodní správy udržitelného rozvoje a životního prostředí, jak ve vztahu k návrhům na vznik nových mezinárodních institucí, tak i ve vztahu k vnitřním reformám stávajících mezinárodních organizací (zejména např. o vnitřní reformu OSN).

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZV
Termín: 2020

- Zapojit se do vyjednávání vzniku nových pro ČR relevantních mezinárodních organizací a iniciativ zabývajících se problematikou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Gesce: MŽP
Spolugesce: MZV
Termín: 2020

Opatření v oblasti plnění mnohostranných smluv

- Plnit závazky plynoucí z již ratifikovaných mnohostranných environmentálních smluv a aktivně se zapojit do jejich dalšího vývoje na mezinárodní úrovni.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MV (státní správa)

Termín: 2020

- Zapojit se do vyjednávání nových pro ČR relevantních environmentálních smluv a vytvářet podmínky pro jejich podpis a ratifikaci na národní úrovni (např. globální smlouva o rtuti, protokoly k Rámcové úmluvě o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat).

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZe, MMR, MD, MPO, MK, MZd

Termín: Průběžně, KT: 2015

Opatření k bilaterální spolupráci a zahraniční rozvojové spolupráci

- Rozvíjet bilaterální spolupráci se sousedními zeměmi ČR a usilovat o zlepšení životního prostředí v přeshraničních oblastech zejména v oblasti kvality ovzduší, vod a ochrany přírody.

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: Průběžně, KT: 2015

- Rozvíjet bilaterální spolupráci s vybranými partnerskými zeměmi, zaměřenou na ochranu všech složek životního prostředí s důrazem na šíření moderních environmentálních technologií.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MPO

Termín: 2020

- Podporovat proces rozšiřování Evropské unie a poskytovat zkušenosti kandidátským zemím pomocí bilaterální spolupráce i realizací twinningových projektů (fondy EU).

Gesce: MŽP

Spolugesce:

Termín: 2020

- V souladu s Konceptí zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010-2017 prosazovat sektor životního prostředí jako klíčový pro ZRS na toto období.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZV

Termín: 2017

- Spolupracovat na rozšíření přenosu zkušeností ČR do zemí Západního Balkánu, do regionu jihovýchodní a východní Evropy, Kavkazu a střední Asie s prioritním důrazem na státy Východního partnerství, v souladu s prioritami české zahraniční politiky.

Gesce: MŽP

Spolugesce: MZV

Termín: 2020

- Napomáhat zapojení českých firem do mezinárodních programů Světové banky, MMF, Evropské banky pro obnovu a rozvoj.

Gesce: MF

Spolugesce: MŽP

Termín: 2020

1. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů

Vývoj energetické účinnosti - tento indikátor představuje objem výroby, dopravy či služeb, kterou je nutno zajistit určitým množstvím energie. Odpovídá tedy energetické účinnosti, s jakou je zajištěna produkce národního hospodářství. Konstruován bude jako vývoj podílu výše HDP na spotřebě primárních energetických zdrojů v ČR.

Materiálová náročnost HDP – tento indikátor se bude zabývat vyhodnocením vývoje efektivity, s jakou jsou materiály vstupující do ekonomického systému přeměňovány na ekonomický výstup.

1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu

Stav útvarů povrchových vod - celkový stav útvarů povrchových vod bude vyjádřen podílem útvarů dle dosažení nebo nedosažení celkového dobrého stavu s rozdělením na útvary povrchových vod tekoucích a povrchových vod stojatých. Součástí vyhodnocení bude analogické hodnocení ekologického stavu, ekologického potenciálu včetně stavu hydromorfologických podmínek a chemického stavu útvarů povrchových vod, na základě nichž je určován celkový stav útvarů povrchových vod.

Stav útvarů podzemních vod - celkový stav útvarů podzemních vod bude vyjádřen podílem útvarů dle dosažení nebo nedosažení celkového dobrého stavu. Součástí vyhodnocení bude analogické hodnocení kvantitativního stavu a chemického stavu útvarů podzemních vod na základě nichž je určován celkový stav útvarů podzemních vod.

Snížení znečištění vod z plošných zdrojů – celková plocha území, lokalizována na vodní útvary povrchových vod, na kterém byla realizována opatření na snížení stavu znečištění z plošných zdrojů.

Čištění městských odpadních vod – indikátor bude vyhodnocovat počet aglomerací nad 2 000 ekvivalentních obyvatel dle stavu plnění požadavků na odkanalizování a čištění odpadních vod vyplývajících z požadavků směrnice Rady 91/271/EHS. Kategorie budou vycházet z aktuální situace: splněno, probíhá realizace, bude zahájena realizace projektu s dostatečnou investorskou přípravou, bez dostatečné investorské přípravy a zajištěného financování.

Obnova přirozených koryt vodních toků – počet kilometrů obnovené říční sítě s příznivým dopadem na vodní a vodu vázané ekosystémy lokalizovaných na vodní útvary povrchových vod.

Specifická ochrana vod v chráněných územích - indikátor bude vyhodnocovat specifickou ochranu vod dle typů chráněných oblastí:

- v územích vyhrazených pro odběr vody k lidské spotřebě (vyhodnocení stavu útvarů povrchových a podzemních vod určených k lidské spotřebě dle počtu útvarů využívaných pro odběr pitné vody a počtu útvarů s překročením pracovních cílů, NEK a ukazatelů pro pitné vody podle právních předpisů),

- v koupacích oblastech a koupalištích ve volné přírodě (hodnocení stavu dle kategorií vyplývajících z příslušné legislativy),
- ve zranitelných oblastech (počet a rozloha zranitelných oblastí, hodnocení plnění cílů zranitelných oblastí probíhá v pravidelných čtyřletých intervalech – 2003, 2007, 2011)
- v oblastech vymezených pro ochranu stanovišť nebo druhů a chráněných oblastech (Natura 2000, zvláště chráněná území)

1.2 Předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezování jejich negativního vlivu na životní prostředí. Podpora využívání odpadů jako náhrady přírodních zdrojů

Celková produkce odpadů – indikátor bude vypovídat o vývoji celkové produkce odpadů v ČR s vyjádřením podílu celkové produkce nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů. Jedná se o základní ukazatel pro sledování vývoje odpadového hospodářství v ČR.

Produkce a nakládání s komunálním odpadem – indikátor bude vyhodnocovat produkci komunálních odpadů pro kategorie směsný komunální odpad a komunální odpad vyjma směsného komunálního odpadu. Dále bude vyhodnocena struktura nakládání s komunálním odpadem dle jednotlivých kategorií a důrazem na kategorie D1, D5 a D12, které se týkají skládkování odpadů.

Struktura nakládání s odpady – indikátor bude vyhodnocovat v závislosti na cíli SPŽP „Zvyšování materiálového a energetického využití odpadů“ podíly způsobů nakládání s odpady pro následující kategorie: materiálové využití, energetické využití, spalování, skládkování a ostatní způsoby odstraňování odpadů).

Celková kapacita zařízení pro využívání odpadu – indikátor hodnotí celkovou projektovanou kapacitu zařízení pro využívání všech odpadů, mezi které patří zejména zařízení pro recyklaci odpadů, zařízení k úpravě, využití a odstraňování odpadů. Pozornost je věnována především zařízením na materiálové a energetické využití odpadů.

Zpětný odběr výrobků – tento indikátor bude vyhodnocovat produkci odpadů, na něž se vztahuje povinnost zpětného odběru dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Pozornost bude věnována především elektrozařízení, bateriím, odpadním olejům a pneumatikám. Bude kladen důraz na vyhodnocení úspěšnosti plnění limitů pro zpětný odběr pro jednotlivé kategorie.

Produkce a recyklace odpadů z obalů – tento indikátor je zaměřen na celkovou výtěžnost tříděného sběru v porovnání se zákonnou mírou recyklace v ČR. Vývoj produkce a nakládání je vyhodnoceno v kategoriích papír a lepenka, plasty, sklo, kovy a dřevo.

1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí

Eroze půdy – indikátor je vyjádřen jako podíl plochy potenciálně ohrožené vodní a větrnou erozí na celkové rozloze zemědělské půdy. Pro vyhodnocení budou využita data poskytovaná organizací VÚMOP, v.v.i. (mapy potenciální ohroženosti zemědělské půdy vodní a větrnou erozí a podíly zemědělské půdy dle jednotlivých kategorií potenciálního ohrožení).

Aplikace kalů z čistíren odpadních vod na zemědělskou půdu - k rizikovým vstupům látek do půdy patří kaly z čistíren odpadních vod. Kal může být aplikovaný na půdu pouze v upraveném stavu a musí splňovat limity pro obsah rizikových prvků a látek. Indikátor bude konstruován jako podíl vzorků nadlimitních obsahů rizikových prvků v kalech z ČOV.

Spotřeba minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin - indikátor bude zahrnovat jak celkovou spotřebu minerálních hnojiv a přípravků na ochranu rostlin, tak i jejich rozdělení dle typu. Bude vyjádřen vývojovým grafem zvlášť pro minerální hnojiva a zvlášť pro přípravky na ochranu rostlin. Dále bude obsahovat vývojový graf pro spotřebu vápenatých hmot.

Kontaminovaná místa – indikátor bude zaměřen na vývoj počtu ploch kontaminovaných míst v ČR. Pozornost bude věnována i finančním prostředkům určeným na snižování počtu kontaminovaných míst, stejně jako sanaci ekologické újmy, a to jak ze státního rozpočtu, tak i ze soukromých účtů, příp. i úhrady pojišťoven.

Rekultivace po těžbě nerostných surovin - indikátor bude konstruován jako vývoj plochy s projevy těžby dle jednotlivých fází rekultivace: dosud nerekultivované plochy, rozpracované rekultivace, rekultivace ukončené od počátku těžby, rekultivace ukončené v daném roce. V rámci rekultivací samostatně sledovat podíl ploch ponechaných sukcesi nebo řízené sukcesy (resp. sledovat podíl jednotlivých typů rekultivace). Součástí vyhodnocení bude i objem finančních prostředků vynakládaných na rekultivace po těžbě nerostných surovin a to jak těžebními organizacemi, tak ze státního rozpočtu.

2. Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší

2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny

Agregované emise skleníkových plynů včetně emisí a propadů ze sektoru LULUCF - indikátor bude vyjadřovat roční úhrn emisí skleníkových plynů vyjádřených v Mt CO_{2ekv}. Indikátor je možné vyhodnotit dle emisí z jednotlivých sektorů v rámci klasifikace NFR (Nomenclature for Reporting, standardizovaný formát používaný v EU) a emisí jednotlivých skleníkových plynů (CO₂, CH₄, N₂O a látky se zvýšeným radiačně absorpčním účinkem obsahující fluór HFCs, PFCs a SF₆ - tzv. F-plyny).

2.2 Snižování úrovně znečištění ovzduší

Emise SO₂, NO_x, NH₃, VOC a PM_{2,5} – indikátor je zaměřen na porovnání vývoje emisí jednotlivých znečišťujících látek od roku 2000 v kt/rok, index (rok 2000 = 100). Indikátor zároveň vyhodnocuje naplňování národních emisních stropů pro rok 2020.

Podíl území s překročenými imisními a cílovými imisními limity – indikátor vyhodnocuje podíl území s překročenými imisními limity PM₁₀ (popř. PM_{2,5}, pokud dojde k rozšíření monitoringu a bude možné tuto znečišťující látku takto vyhodnocovat), s překročeným cílovým imisním limitem pro BaP a přízemní ozon. Zároveň budou vyhodnoceny oblasti s překročením imisních limitů (OZKO) a oblasti s překročením cílových imisních limitů. Dále bude vyhodnocen podíl obyvatel ČR žijících v OZKO, podíl obyvatel vystavených nadlimitním koncentracím PM₁₀ (popř. PM_{2,5}), BaP a O₃.

Emise těžkých kovů a POPs – indikátor vyhodnocuje vývoje těžkých kovů a persistentních organických látek od roku 2000 v kt/rok, index (rok 2000 = 100).

2.3 Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie

Využívání obnovitelných zdrojů energie – indikátor bude hodnotit vývoj podílu výroby energie z OZE na hrubé konečné spotřebě energie. Součástí hodnocení bude též vývoj výroby energie z obnovitelných zdrojů, jejich struktura a podíl jednotlivých zdrojů.

Spotřeba energie z obnovitelných zdrojů energie v dopravě – indikátor zobrazuje podíl spotřeby energie z OZE v dopravě na celkové spotřebě energie v dopravě. Dále udává souhrnné údaje o produkci, dovozech, vývozech, zásobách a hrubé domácí spotřebě kapalných biopaliv v dopravě.

3. Ochrana přírody a krajiny

Ke sledování řady jevů a změn nejsou k dispozici potřebné datové sady a nejsou vytvořeny vhodné indikátory, a proto v současnosti sledované údaje mají jen omezenou vypovídací schopnost

3.1 Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině

Využití území - indikátor je zaměřen na sledování vývoje způsobů využívání krajiny s využitím nejmodernějších metod sledování a vyhodnocování. Jsou hodnoceny zejména kategorie: zastavěná území, zemědělská půda, lesy a polopřírodní území a mokřady a vodní plochy.

Retenční schopnost krajiny – indikátor je konstruován na základě údajů týkajících se rozlohy mokřadů a délky revitalizovaných toků.

Fragmentace krajiny – indikátor bude obsahovat informace týkající se fragmentace krajiny dopravou a fragmentace říčních systémů. Fragmentace krajiny dopravní infrastrukturou je hodnocena dle metodiky UAT (Unfragmented Areas by Traffic), v rámci které se vymezí území nefragmentované dopravou. Fragmentací toků se označují přehrazení toků příčnými překážkami, jako jsou např. jezy nebo přehradní nádrže. Dále budou doplněny informace týkající se údajů o provedených opatřeních vedoucích k snížení fragmentace krajiny s rozlišením na opatření na dopravních stavbách a jiná opatření v krajině.

Realizace Agroenvironmentálních programů – indikátor se zabývá vyhodnocením poskytování finančních prostředků v rámci Agroenvironmentálních programů spadajících do gesce Mze, nicméně majících velký environmentální přínos. Bude vyhodnocen vývoj jednotlivých typů hospodaření (orná půda, trvalé travní porosty atd.), kde jsou Agroenvironmentální programy uplatňovány, o jaký dotační titul se jedná a jaký objem finančních prostředků byl vyčerpán.

Podíly lesů s certifikací PEFC a FSC – indikátor vyhodnocuje podíl obhospodařovaných podle kritérií certifikace PEFC a FSC na celkové ploše lesů ČR (sledováno zvlášť pro každý certifikační systém). Certifikace lesů systémem PEFC a FSC je jedním z procesů v lesním hospodářství směřujícím k dosažení trvale udržitelného hospodaření v lesích v České republice a zároveň usiluje o zlepšení všech funkcí lesů ve prospěch životního prostředí člověka. Vlastník lesa prostřednictvím certifikátu deklaruje svůj závazek hospodařit podle předem daných kritérií.

Množství odumřelé dřevní hmoty – indikátor vypovídá o množství odumřelé hmoty v lesích. Odumřelá dřevní hmota je dřevo, které je v lesních porostech ponecháno za účelem

samovolného rozpadu. Tato hmota se za přispění řady druhů hmyzu, mikroorganismů a hub postupně rozkládá a přispívá tak k návratu živin do půdy, k udržování její vlhkosti, napomáhá stabilizaci lesní půdy proti erozi, zvyšuje potenciál ukládání uhlíku v půdě a podporuje druhovou rozmanitost lesních ekosystémů.

3.2 Zachování přírodních a kulturně-historických hodnot krajiny a jejích přirozených funkcí včetně ochrany biodiverzity

Početnost původních ohrožených druhů v ČR – agregovaný indikátor vytvořený na základě dat z červených seznamů, sestavitelný u každé skupiny, která byla hodnocena opakovaně. Kategorie červených seznamů zahrnují obecně kategorii vymřelých druhů, několik stupňů ohroženosti (standardně tři: kriticky ohrožené, ohrožené a zranitelné) a doplňkové kategorie zahrnující druhy s nedostatkem údajů, popřípadě neohrožené. V České republice byly doposud zpracovány červené seznamy cévnatých rostlin, mechorostů, hub, bezobratlých a obratlovců.

Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin – podíl evropsky významných druhů živočichů a rostlin na území státu dle kvality jejich stavu ve 4 sledovaných kategoriích: příznivý, méně příznivý, nepříznivý, neznámý. Indikátor bude souhrnnou hodnotou za všechny evropsky významné druhy rostlin a živočichů na území státu, vypracovanou z výsledků tzv. hodnotících zpráv pro Evropskou komisi. Indikátor bude souhrnný a bude složen ze subindikátorů pro skupiny hmyz, ostatní bezobratlí, ryby, obojživelníci a plazi, savci.

Indikátor běžných druhů ptáků – indikátor vyjadřuje změny početnosti všech běžných druhů ptáků. Jako hlavní indikátor běžných druhů ptáků slouží kombinovaný index změn početnosti 66 druhů ptáků a zvláště jsou prezentovány jeho složky, tj. kombinované indexy skupin druhů podle typu prostředí – běžné druhy ptáků zemědělské krajiny a běžné druhy lesních ptáků.

Druhová skladba lesů – indikátor bude vyhodnocovat vývoj podílu listnáčů a jehličnatých lesů včetně jejich druhové skladby.

Zvláště chráněná území v ČR – indikátor představuje podíl součtu rozloh národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, přírodních rezervací, národních přírodních památek a přírodních památek na celkové rozloze ČR (u některých ZCHÚ dochází k překryvu, indikátor proto nebude konstruován jako prostý součet rozloh). Vyhodnocení vývoje struktury u těchto zvláště chráněných území.

Rozloha lokalit národního seznamu soustavy Natura 2000 – Natura 2000 je soustava chráněných území, kterou vytvářejí na svém území podle jednotných principů členské země EU. Tvoří ji ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Indikátor vyhodnocuje vývoj rozlohy ptačích oblastí a evropsky významných lokalit.

Stav evropsky významných typů přírodních stanovišť - tento indikátor se zabývá podílem evropsky významných typů přírodních stanovišť na území státu dle kvality jejich stavu v kategoriích příznivý, méně příznivý, nepříznivý a neznámý. Souhrnná hodnota je vypracována z výsledků hodnotících zpráv pro Evropskou komisi.

Invazní druhy – indikátor vyjadřuje celkový počet invazních druhů rostlin a živočichů, podíl nebezpečných invazních druhů včetně podílu těch druhů, proti kterým se zasahuje. Zároveň jsou hodnoceny i finanční prostředky vynaložené na zásahy proti invazním druhům.

3.3. Zlepšení kvality prostředí v sídlech

Suburbanizace – tento indikátor se bude zabývat vývojem migrace obyvatelstva mezi městskými a přilehlými venkovskými oblastmi. Data budou využívána ze sledování pohybu obyvatelstva spravovaným ČSÚ.

Výměra vegetačních ploch v sídlech – indikátor vyjadřuje rozlohy vegetačních ploch v zástavbě pomocí dat DPZ. Nejjednodušší způsob určení rozlohy vegetace v zástavbě je použití tzv. klasifikace snímku. Při klasifikaci může být vegetace klasifikována jako jedna třída nebo může být určeno více tříd podle různých druhů vegetace (např. travní plocha, les, atd.).

Brownfieldy – indikátor hodnotí počet brownfieldů v ČR včetně jejich rozlohy. Pozornost je zároveň věnována i podílu revitalizovaných brownfieldů vzhledem k jejich celkovému počtu. Národní databáze brownfieldů byla vytvořena společností CzechInvest ve spolupráci s krajskými úřady.

Hluková zátěž – indikátor se věnuje jak hlukové zátěži obyvatelstva, tak i hlukové zátěži ekosystémů, včetně problematiky vymezení tichých oblastí v krajině.

4. Bezpečné prostředí

4.1 Předcházení rizik

Finanční náklady na opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím - pro tento indikátor lze předpokládat více částí dle charakteru přírodních nebezpečí (např. protipovodňová opatření, apod.). Pozornost je zaměřena především na objem financí směřovaných na podporu opatření na ochranu proti přírodním nebezpečím.

4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

Finanční prostředky použité na odstraňování škod způsobených přírodními vlivy – indikátor bude zaměřen na výši finančních prostředků použitých na odstraňování škod způsobených přírodními vlivy, mezi které patří např. povodně velkého rozsahu, sucha, silné mrazy a větry, sesuvy půd apod.

IX. Hodnocení

SPŽP bude průběžně vyhodnocována na základě aktuálního vývoje v ČR a v souladu s novými výzvami a závazky plynoucími z členství ČR v Evropské unii, mezinárodních organizacích a mnohostranných environmentálních smlouvách. První hodnocení bude vyhotoveno nejpozději v roce 2015.

Obsah:

I. Co je naším cílem?	1
Základní principy politiky životního prostředí	2
II. Jaká jsou východiska?	3
a) Analýza vnějších vlivů	4
b) Současný stav životního prostředí v ČR a jeho předpokládaný vývoj do roku 2020.....	8
III. Metodologie stanovení priorit	11
IV. Tematické oblasti a cíle	13
1. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů	14
1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu	14
1.2 Předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezování jejich negativního vlivu na životní prostředí. Podpora využívání odpadů jako náhrady přírodních zdrojů.....	15
1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdy a horninového prostředí.....	16
2. Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší.....	18
2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny	18
2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší	19
3. Ochrana přírody a krajiny	22
3.1 Ochrana a posílení ekologických funkcí krajiny	22
3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot	23
3.3 Zlepšení kvality prostředí v sídlech	24
4. Bezpečné prostředí	26
4.1 Předcházení rizik.....	26
4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami	27
V. Implementační část	29
1. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů	29
1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu.....	29
1.2 Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin	30
1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdy a horninového prostředí.....	33
2. Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší.....	37
2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny	37
2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší	39
3. Ochrana přírody a krajiny	44
3.1 Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině	44
3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot	46
<i>Cíl:</i>	46
3.3. Zlepšení kvality prostředí v sídlech	48
4. Bezpečné prostředí	51
4.1 Předcházení rizik.....	51
4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami	54
VI. Nástroje realizace politiky ŽP	55
VII. Mezinárodní spolupráce	71

VIII. Indikátory	75
1. Ochrana a udržitelné využívání zdrojů	75
1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu.....	75
1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí	76
2. Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší.....	77
2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny	77
2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší.....	77
3. Ochrana přírody a krajiny	78
3.1 Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině	78
3.2 Zachování přírodních a kulturně-historických hodnot krajiny a jejích přirozených funkcí včetně ochrany biodiverzity	79
3.3. Zlepšení kvality prostředí v sídlech	80
4. Bezpečné prostředí	80
4.1 Předcházení rizik.....	80
4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami	80
IX. Hodnocení.....	80

